

Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών
Τμήμα Επικοινωνίας και ΜΜΕ

Σπύρος Μοσχονάς

Τυποποίηση - Πρότυπη γλώσσα -

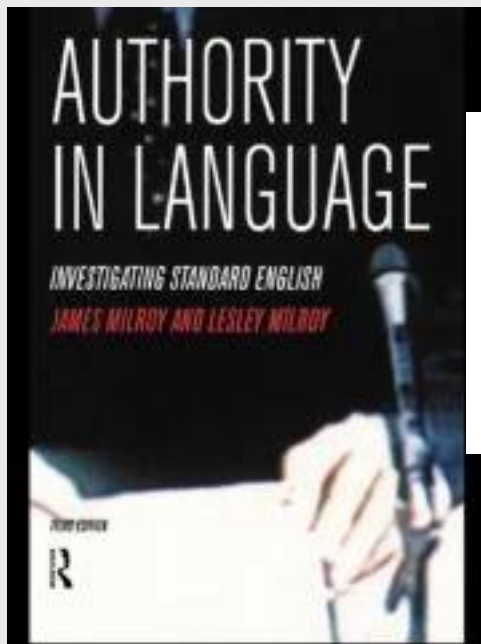
Είδη γλωσσικής ποικιλίας

- «ποικιλία»
- γλώσσα
- πρότυπη
- κοινή
- διάλεκτος
- ιδίωμα
- προφορά
- ιδιόλεκτος
- κοινωνιόλεκτος

Πρότυπη (standard) γλώσσα

- » Πρότυπη γλώσσα = Γλώσσα + Πρότυπο
- » Τυποποίηση: ΓΠ → ΠΓ

languages that undergo it. Standardisation is motivated in the first place by various social, political and commercial needs and is promoted in various ways, including the use of the writing system, which is relatively easily standardised; but absolute standardisation of a spoken language is never achieved (the only fully standardised language is a dead language). Therefore it seems appropriate to speak more abstractly of standardisation as an *ideology*, and a standard language as an idea in the mind rather than a reality—a set of abstract norms to which actual usage may conform to a greater or lesser extent.

» “Dialect, Language, Nation” (1966)

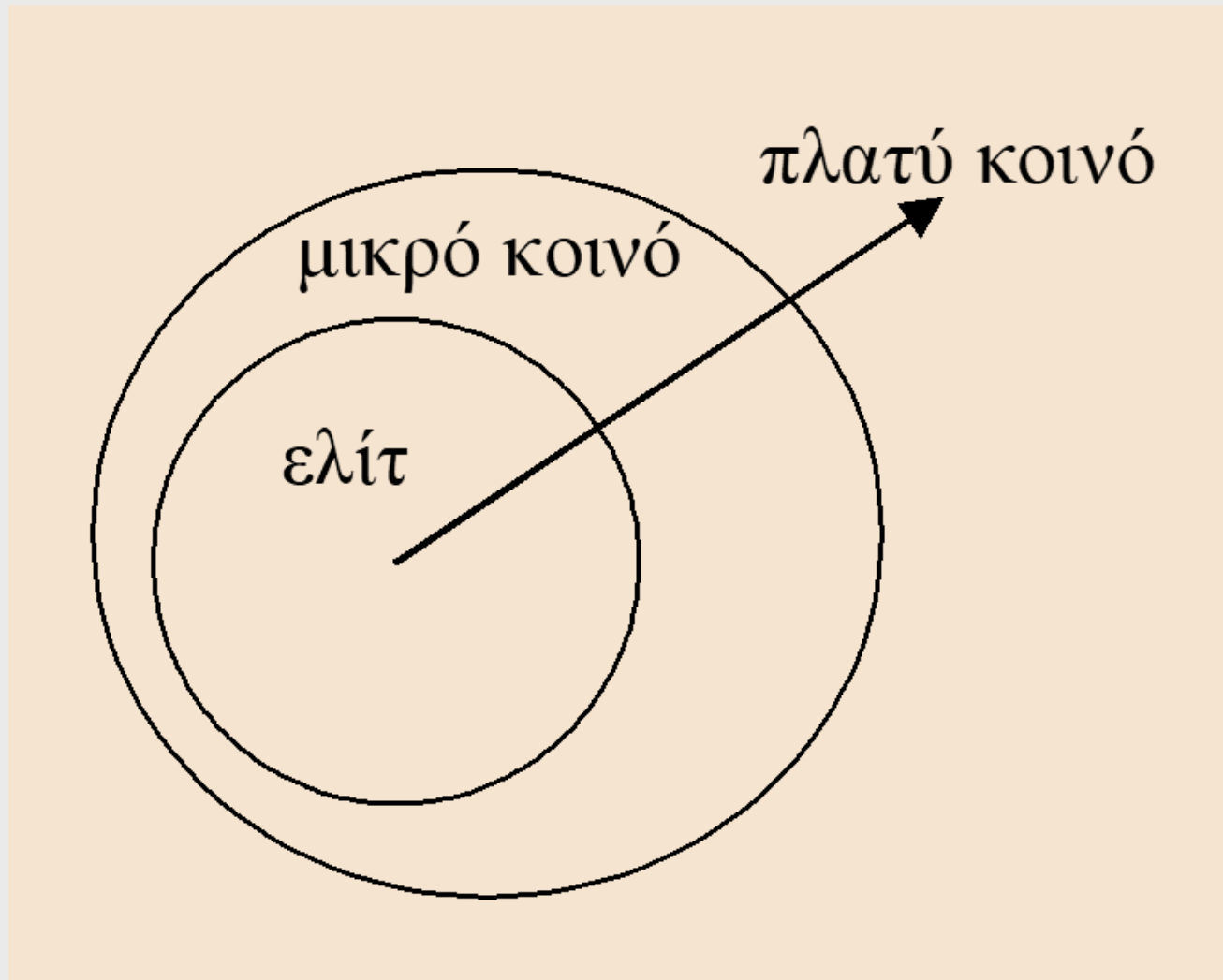

Haugen_Dialect_Language_Nation.pdf

Haugen, 'Dialect, Language, Nation'

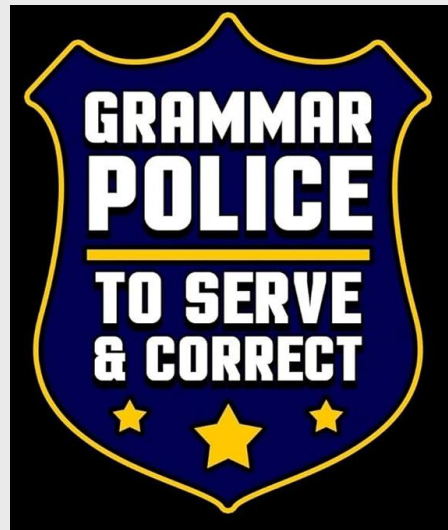
	μορφή – <i>form</i>	λειτουργία – <i>function</i>
σχεδιασμός – <i>initiation</i>	επιλογή – selection (=status planning)	επεξεργασία – elaboration
υλοποίηση – <i>implementation</i>	κωδικοποίηση – codification (=corpus planning)	αποδοχή – acceptance

- » Η τυποποίηση ακολουθεί καθορισμένη επικοινωνιακή φορά, από μία ελίτ προς ένα «μικρό κοινό» που αποτελείται από λογίους (επαγγελματίες της γραφής, λογοτέχνες, εκπαιδευτικούς, δημοσιογράφους, αλλά και πολιτικά πρόσωπα), και, τέλος, προς το «πλατύ κοινό», εντός του οποίου διαχέονται τα αποτελέσματά της.
- » Σημαντικός στην τυποποίηση είναι ο ρόλος της εκπαίδευσης.
- » Η πλατειά διάδοση της τυποποίησης συντελεί στην «φυσικοποίηση» της πρότυπης γλώσσας.

Συμβολή στη γλωσσική τυποποίηση:

1. των προσώπων (πνευματική ελίτ, φιλόλογοι-γλωσσολόγοι, συγγραφείς, πολιτικοί, διορθωτές, επιμελητές, «γλωσσοτοποποιητές»-«γλωσσική χωροφυλακή» κλπ.)
2. των θεσμών (Ακαδημίες, εκπαίδευση, ΜΜΕ, γλωσσικοί όμιλοι κλπ.)
3. των θεσμικών έργων (Γραμματική, Λεξικό).

- » Κοινή Νέα Ελληνική / Νεοελληνική Κοινή
= Πρότυπη νέα ελληνική
- » Γλωσσικό ζήτημα: Αντιπαράθεση για τα πρότυπα της πρότυπης γλώσσας
(δημοτική – καθαρεύουσα, διαφορετικά πρότυπα δημοτικής)
- » Η πρότυπη ελληνική ως εξέλιξη/προϊόν της
διγλωσσίας (*diglossia*)
- » Υπολειμματική διμορφία:
Πρότυπη = δημοτική + (ολίγη) καθαρεύουσα
(βλ. Μανόλη Τριανταφυλλίδη)

Δύο πρότυπα τυποποίησης

1. Γιάννης Ψυχάρης
(1854-1929)

2. Μανόλης Τριανταφυλλίδης
(1883-1959)

3. μεταπολιτευτικά
(1976 - ...)

Τα πρότυπα του Ψυχάρη (σύμφωνα με τον Mandilaras κ.ά.)

Psychari's standards (phonology)

- Psychari writes β και φ instead of ευ και αυ: ξεφέβγει, βασίλεβε, αβγή, πρωτέβουσα, Εβρώπη, εβγένεια, θησαβρούς, -έβω instead of -εύω, etc.
- he does not allow the combination of two voiceless fricatives or stops; such combinations are turned into fricative + stop: λεφτεριά, σκύφτοντας, έφτυμη, καφκηθή, πραχτικό
- changes fricatives into stops after [s]: σκολή, σκετίστηκε, απασκολημένο, σκέδιο, αίστημα, -στηκα instead of -σθηκα
- "before voiceless consonants, ν [, μ, and γ] are not fitting": συβιβασμός, συβουλή, συχωρώ, τη [την], τω [των], δε [δεν], α [αν], πρι [πριν]

B. G. Mandilaras, *Studies in the Greek Language*, Athens, 1972, pp. 99 ff.

Τα πρότυπα του Ψυχάρη (σύμφωνα με τον Mandilaras κ.ά.)

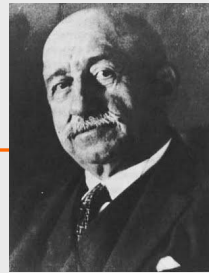

Psychari's standards (phonology)

- λ → ρ / __φ: αδερφός
- τ → θ / __ρ: ανατροφή
- γ → ø / __μ: πράμα
- γ → ø / V__V: λέω, πάω
- a-assimilations: άξαφνα, αλαφρός, αλάκερος, αρμηνέβω, σταναχώρια, απάνω, απάγγελμα, αζάδερφος
- ι → ε / __ρ: πλερώσαμε, σιδερόδρομο, τριγερνούμε, κλερονομήσει, κεριακή, σερτάρι, κερά, περεχυμένος (αλλά: ζωηρός)
- υ → ου: κρουσταλένια, ξουράφι
- ω → ου: ζουμί, ζουγράφισε
- keeps ω in comparatives: λιγώτερο

B. G. Mandilaras, *Studies in the Greek Language*, Athens, 1972, pp. 99 ff.

Τα πρότυπα του Ψυχάρη (σύμφωνα με τον Mandilaras κ.ά.)

Psychari's standards (phonology / morphology)

- omits **initial unaccented ε** and **ι**: φημερίδα, πομονή, ποφέρνεται (also of verbs' augment)
- adds **-ε** in: τόνε, ένανε, κείνουνε, εκείνηνε, τω ματιώνε, τω σπαθιώνε; also in third person plural: σταθήκανε, βουρκώνανε, ζήσουνε, μοιάζουνε
- in noun declension, he keeps **same position for the accent and character of the ending**, according to the dominant case : θάλασσα - θάλασσας (instead of θαλάσσης)
- he transfers the old **third declension to the first**: η θέση - της θέσης, ποίηση - ποίησης, λέξη - λέξης, σημείωση - σημείωσης, etc.' plural: επανάληψεις, φράσεις, λέξεις

B. G. Mandilaras, *Studies in the Greek Language*, Athens, 1972, pp. 99 ff.

Τα πρότυπα του Ψυχάρη (σύμφωνα με τον Mandilaras κ.ά.)

Psychari's standards (morphology)

- masculine and feminine nouns **ending in consonants** are also inflected according to the first declension: *ο φύλακας* [instead of *φύλαξ*] - *του φύλακα*, *η ελπίδα* - *της ελπίδας*, *η αθρωπότητα* - *της αθρωπότητας*, *ο ενεστώτας* - *του ενεστώτα*, etc. (but also: *ο Παρθενός* - *του Παρθενό*, formed after *γέρος*, *παθός*, *μαθός*)
- *ο ίδρος*, *ο έρος*, *ο προεστός*
- *το φωνήεντο* – *του φωνήεντου*
- *ο γείτονας* – *οι γειτόνοι*, *ο άρχοντας* – *τους αρχόντους*
- *ο γίγαντας* – *τους γιγάντους*

B. G. Mandilaras, *Studies in the Greek Language*, Athens, 1972, pp. 99 ff.

Τα πρότυπα του Ψυχάρη (σύμφωνα με τον Mandilaras κ.ά.)

Psychari's standards (morphology)

- **second declension**: πλάτανος - πλατάνου - πλατάνοι - πλατάνους - πλατάνωνε, διαλόγοι, καταλόγοι, κατοίκοι, υπαλλήλοι
- το δράμα - του δραμάτου, το γράμμα - του γραμμάτου
- το λάθος - τα λάθια, το φως - τα φώσια
- initial **ο-** (instead of ω-), even in the past tenses
- all contract verbs according to those ending in **-άω**: προσπαθά, πολεμά
- είμαι, είμουνε, είσουνε, είτανε
- preserves **-η** of the subjunctive (with iota subscript)
- **dialectal forms**: να διω, να διης

B. G. Mandilaras, *Studies in the Greek Language*, Athens, 1972, pp. 99 ff.

Τα πρότυπα του Ψυχάρη (σύμφωνα με τον Mandilaras κ.ά.)

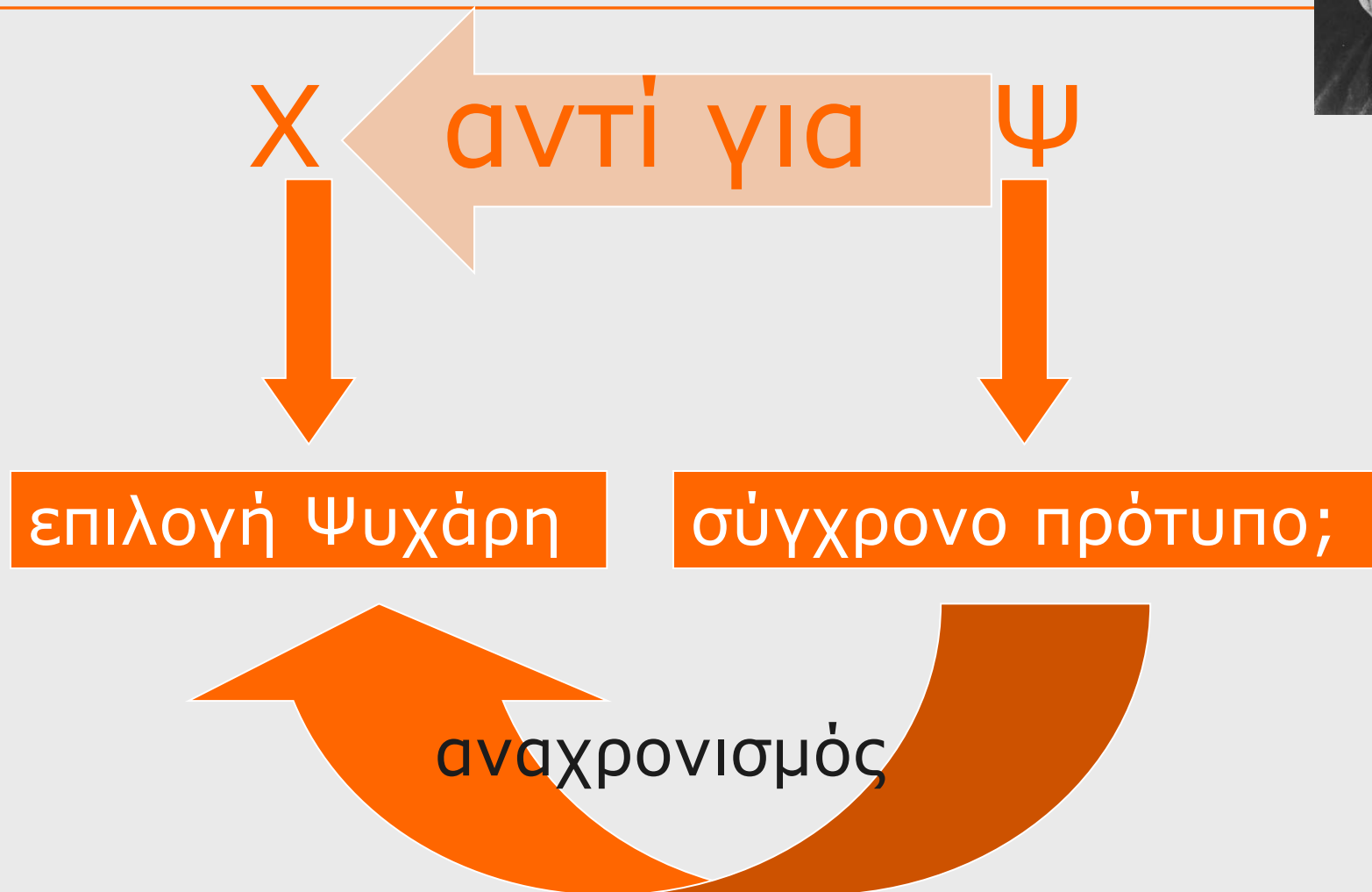

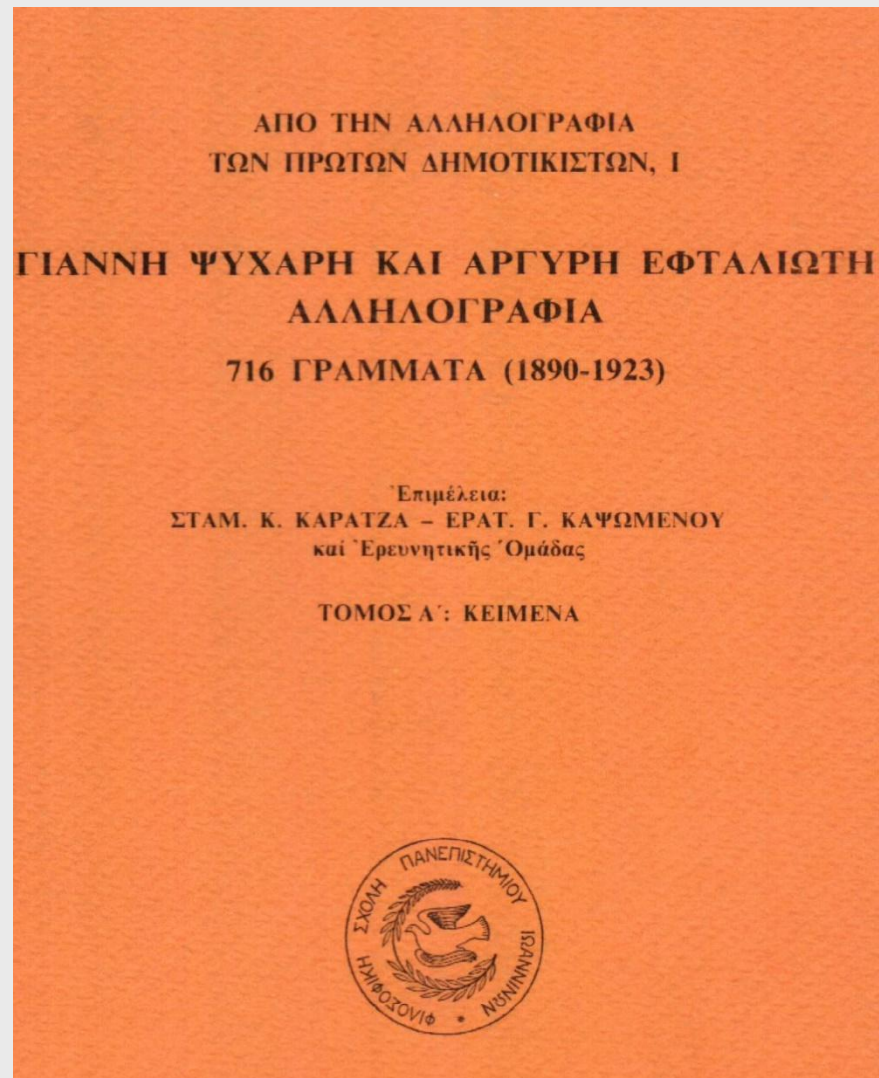
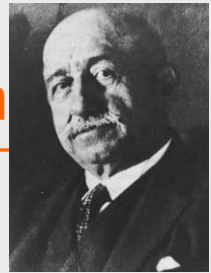
Psychari's standards (loans and neologisms)

- **loan words**: σοκάκι, γιουρούσι, μαχαλάς, παράς, κοτζάμ, χαμπάρι, μπεκιάρης, μαραφέτι, τερτίπια, χαβάς, μπουνταλάς, ντουλάπι, μπόσικος, ρουμάνια (< Turkish), μπιλλέτο, αντρέσσα, λαβαμπό, στατουέττα (< French), βεγγέρα, βίζιτα, ρομάντζα, φίνο, φέρμα, μοτίβο, πορσελάνη, τσικολάτα, μπάντα (< Italian), etc.
- **coined words**: απανωσιά, χωριολαλιά, ντοπολαλιά, αμπορεσιά, ομορφιάδα, συγύρια, ιδιοστιγμής, καρδιολόγησε, σπλαχιτά, αλαμπουρνεζιά, etc.
- contrary to what is generally believed, Psychari was lenient towards **internal loans**

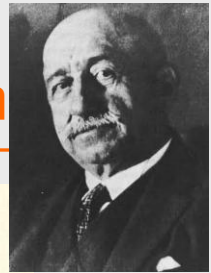
B. G. Mandilaras, *Studies in the Greek Language*, Athens, 1972, pp. 99 ff.

Η αναχρονιστική αντίληψη των προτύπων του Ψυχάρη

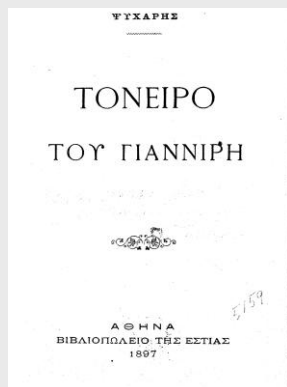
Ενδοσυγγραφική ποικιλότητα: Αλληλογραφία Ψυχάρη-Εφταλιώτη

Σ' αυτές τις περιπτώσεις ακολουθείται σιωπηρά τό τονικό σύστημα τοῦ Ψυχάρη ὅπως βγαίνει ἀπό τίς (περισσότερες ἐξάλλου) εὐκρινέστερες γραφές.

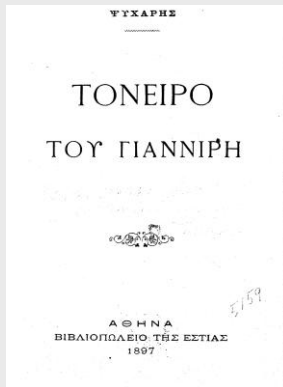
Ἐνα σχετικό ἀλλά εὐρύτερο ζήτημα εἶναι αὐτό πού σχετίζεται μέ τίς ὀρθογραφικές ιδιομορφίες τῶν ἀλληλογράφων. Ἡ ὀρθογραφία τους εἶναι κατά βάση ἱστορική («ἀφοῦ πιά ἔχουμε σύστημα νάκολουθοῦμε τήν ὀρθογραφία τῆς ἀρχαίας» σημειώνει ὁ Ψυχάρης: ἐπιστολή ἀρ. 24/27.12.1891). Παρουσιάζει ὡστόσο - ἰδιαίτερα στήν περίπτωση τοῦ Ψυχάρη - σημαντικές ιδιορρυθμίες, διπλοτυπίες, ὅπως καί κάποιες ἀσυνέπειες, προπάντων στήν πρώτη δεκαετία (1890 - 1900). Ἄν ἐξαιρέσουμε τίς περιπτώσεις πού ἀντιπροσωπεύουν φανερά λάθη ἀπό παραδρομή, οἱ ποικίλες ἀσυνέπειες καί διπλοτυπίες (Ῥωμιός - Ρωμιός, θαρῖρῶ - θαρρῶ, ξεχνᾶμε - πάμε, δᾶ - δά, πᾶρε - στείλε, παρᾶδες - παράδες, ἀγιωσύνη - καλοσύνη, πρᾶμα - δράμα, πενήντα - πενήντα, ἀκούς - ἀκούς, ἀγαπᾶς - ἀγαπᾶς, κατώρθωσε - κατόρθωσε, νέττα σκέττα - νέτα σκέτα, Θωμᾶς - Παλαμάς κλπ.) ἐκφράζουν μιᾶ ἀμφιταλάντευση ἢ ὁποία μέ τόν καιρό μορφοποιεῖται σέ ἓνα πιό ἀπλοποιημένο ὀρθογραφικό σύστημα (Ἀθῆνα→Ἀθήνα, μάνη μάνη→μάνι μάνι, ποῦ→πού, πῶς→πώς, στιγμοῦλα→καρδούλα, βράδυ→βράδι, γυναῖκα→γυναίκα, νᾶναι→νᾶναι κλπ.). Τόσο τό ὀρθογραφικό σύστημα τῶν δύο ἀλληλογράφων, μέ τίς ἰδιοτυπίες τοῦ καθενός, ὅσο καί ἡ τάση ἐξέλιξής του - πού εἶναι ἐνδιαφέρον νά μελετηθοῦν συστηματικά - προσδιορίζουν σέ σημαντικό βαθμό τό χαρακτήρα τοῦ ὑπομνήματος. Σύμφωνα μέ τίς ἀρχές τῆς διπλωματικῆς ἐκδοσης, ἀποδίδεται πιστά κατά τή δημοσίευση τῶν ἐπιστολῶν τό ὀρθογραφικό σύστημα τῶν ἀλληλογράφων, μέ τίς ἀνορθοδοξίες καί τίς ἀσυνεπειές του, καθῶς καί κάθε ἄλλη ἰδιομορφία πού ἐπιδέχεται τυπογραφική ἀπόδοση (βραχυγραφίες καί συντμήσεις λέξεων, κεφαλαιογράμματα γραφή μέ τόνους καί πνεύματα, ὑπογραμμίσεις λέξεων κλπ.).

Ενδοσυγγραφική ποικιλότητα (1897: 161-2)

Τόχει τὸ φυσικὸ τοῦ Ῥωμιοῦ πολλὰ νὰ θέλῃ, νὰ κα-
ταπιάνεται πολλὰ, νὰ εἶναι κι ἄξιος γιὰ πολλὰ. Ὁ
Ῥωμιὸς εἶναι πολύψυχος. Παντοῦ στὴν ἴδια στιγμὴ
θὰ βρεθῇ ὁ νοῦς του, στὴ θάλασσα καὶ στὴ στεριά. Ξέ-
θαρρα ταξιδέβει στοὺς ἀθρώπους μέσα καὶ στὶς ἰδέες,
πολύτροπος ὅταν τὸν Ὀδυσσεύς, ποῦ λέει κι ὁ Ὅμηρος.
Μὰ νομίζει συχνὰ πῶς φτάνει ὁρεξὴ νὰ τόχη καὶ γίνουν-
ται ἄλλα. Ὅ,τι τοῦ φανῇ καὶ τοῦ στρέξῃ. Κάμποσους βλέ-
πουμε σήμερὰ ποῦ τὸ ἴδιο τοὺς ἔρχεται καὶ παππουτσῆ-
δες νὰ εἶναι καὶ δασκάλοι, γιατροὶ καὶ γλωσσολόγοι,
νὰ φτειάνουνε, φίλε μου, καὶ στίχους. Φοβᾶμαι μή-
πως μὲ τέτοιο σύστημα μήτε ἡ γιατρικὴ, μήτε ἡ γλωσ-
σολογία, μήτε ὁ στίχος δὲ θὰ προκόψουν. Ὅταν ὅμως ὁ
Ῥωμιὸς καλλιεργήσῃ τὸ νοῦ τοῦ καὶ μάθῃ ἐργασία,
τότες μπορεῖ κι ὁ Ῥωμιὸς πολλὰ νὰ κατορθώσῃ κι ἄ-
ξαφνα ἓνας ἄθρῳπος νὰ κάνῃ ὅσα κάνουνε αἱ ἄλλοις τό-
πους τρεῖς ἢ τέσσερεις μαζί. Ὁ Γιαννίρης τέτοιος εἴτανε,
εἴταν ὁ Ῥωμιὸς ὅπως θὰ γίνῃ κατόπι κι ὅχι ὅπως εἶναι
τώρα, πρόσωπο ἐθνικὸ ποῦ σοῦ ἔδειχνε ἀπὸ τότες ὅλη
τὴ μελλούμενη Ῥωμιοσύνη.

Ενδοσυγγραφική ποικιλότητα (1897: 161-2)

Τόχει τὸ φυσικὸ τοῦ Ῥωμιοῦ πολλὰ νὰ θέλῃ, νὰ κα-
ταπιάνεται πολλὰ, νὰ εἶναι κι ἄξιος γιὰ πολλὰ. Ὁ
Ῥωμιὸς εἶναι πολὺφυγος. Παντοῦ στὴν ἴδια στιγμή
θὰ βρεθῇ ὁ νοῦς του, στὴ θάλασσα καὶ στὴ στεριά. Εὐ-
θαρῶς ταξιδεύει στοὺς ἀθρώπους μέσα καὶ στὶς ἰδέες,
πολύτροπος ὡς τὸν Ὀδυσσεύα, ποῦ λέει κι ὁ Ὅμηρος.
Μὰ νομίζει συχνὰ πῶς φτάνει ὁρεξὴν νὰ τόχη καὶ γίνου-
ναι ὅλα. Ὁ, τι τοῦ φανῇ καὶ τοῦ στρέξῃ. Κάμποσους βλέ-

φουμε δίγλωσσα. Μὰ ἐγὼ θάρρῶ πὼς γράφουμε δίγλωσσα
πολλὲς φορές, μόνο καὶ μόνο γιατί δὲν προσέχουμε. Κ' ἔτσι,
χωρὶς καμιά αἰτία σημαντική, βάζουμε καὶ τάχατις καὶ τά-
χατες, τίποτις καὶ τίποτες, ράβω καὶ ράβγω καὶ ράφτω, γρά-
φηκε ἢ καὶ γράφτηκε κτλ. κτλ. Τέτοια κάμποσα ἔχω βαλ-
μένα ὁ ἴδιος στ' *Ὀνειρο τοῦ Γιαννίρη*. Μὰ νὰ μὴ σᾶς τὸ κρύ-
φτω, καὶ δὲν τὸ κρυψά ποτέ μου, τᾶβαλα πίτηδες. Ἡ γλώσσα

τώρα, πρόσωπο ἔθνικὸ ποῦ σοῦ ἔδειχνε ἀπὸ τότες ὅλη
τὴ μελλούμενη ῥωμιοσύνη,

Mackridge, «Ο πρακτικός δημοτικισμός του Ψυχάρη»

Το συμπέρασμά μου είναι ότι η πρακτική του Ψυχάρη δεν ευθυγραμμιζόταν πάντα με τη θεωρία του. Όπως πολλά από τα μέλη των διαφόρων στρατοπέδων στο γλωσσικό αγώνα, ήταν συχνά τόσο πρόθυμος να βρει λάθη στους αντιπάλους του ώστε δεν πρόσεχε τις τυχόν ασυνέπειες στα δικά του γραπτά. Παρ' όλα αυτά όμως έδειχνε κατά καιρούς την αίσθηση ότι κάποιος συμβιβασμός με την καθαρεύουσα ήταν αναπόφευκτος. Σε μια σημείωση στη

στο» (1907: 290). Δυστυχώς οι αντικειμενικοί γλωσσικοί κανόνες μπορεί να συγκρούονται με την υποκειμενική καλαισθησία, και ο Ψυχάρης, όπως όλοι σχεδόν οι αγωνιστές του γλωσσικού ζητήματος, άφηνε μεγάλα περιθώρια για τις προσωπικές προτιμήσεις και προκαταλήψεις του.

Το ταξίδι μου: Σύγκριση των δύο πρώτων εκδόσεων

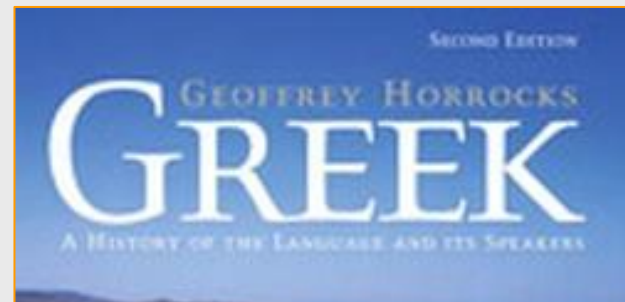
ΜΑΝΤΑΤΟΦΟΡΟΣ

Δελτίο
Νεοελληνικών Σπουδών
αρ. 28 Δεκέμβριος 1988
Διεύθυνση της σύνταξης:
«Mandatoforos» (Wim Bakker/Arnold van Gemert),
Byzantijns-Nieuwgrieks Seminarium,
Nieuwe Doelenstr. 16,
1012 CP Amsterdam, Holland.

Διεύθυνση του εκδότη:
«Mandatoforos» (Δημήτρης Δασκαλόπουλος)
Γραμματοεικασία έκδοσης: Μαρία Ράτα
Εταιρεία Ελληνικού Λογοτεχνικού
και Ιστορικού Αρχείου
Ελληνικού 38-40
Αθήνα 11635 Ελλάδα

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

NEA	5
Ο ΨΥΧΑΡΗΣ ΚΑΙ ΤΟ ΚΙΝΗΜΑ ΤΟΥ ΔΗΜΟΤΙΚΙΣΜΟΥ	7
David Holton: (guest-editor)	
David Holton: Εισαγωγικό σημείωμα	9
Amalia Moser: Δημοσιεύματα για τον Ψυχάρη: ένας κριτικός βιβλιογραφικός οδηγός	11
David Landsman: National languages and diglossia	29
Ειρήνη Φωλιππάκη-Warbuton: Ο Ψυχάρης ως γλωσσολόγος	34
Peter Mackridge: Ο πρακτικός δημοτικισμός του Ψυχάρη	40
Kousserik Beaton: Απορίες διαβάζοντας τον Ψυχάρη: αφηγηματικά και ειδολογικά προβλήματα στο 'Ταξίδι'	46
Christopher Robinson: Psycharis and the novel	53
David Holton: Psycharis and the short story	60
Ερυσσάννης Γ. Κατωμένος: Από την αλληλογραφία των πρώτων δημοτικιστών	69
Dimitris Tziouvas: Psycharis the controversialist: «Θέλω δόξα και γροθιές»	72
David Ricks: Psycharis and Pallas	82
Ton Sherman: Psycharis and the Εκπαιδευτικός Όμιλος	87
List of references and abbreviations	95

in 1905. Psycharis took great pride in his Constantinopolitan connections, and the language of his youth at first took precedence in his writing, leading to the use of many now non-standard features in the first edition, by the time of the second edition, however, his conception of *demotic* had changed in the face of criticism of his usage (see Mackridge (1988), on which the following discussion depends).

Among the systematic Constantinopolitanisms of the first edition we may note the following:

- (1) (a) The use of the accusative rather than the genitive for the indirect object.
- (b) The use of *οτι* [pɔ] as a complementizer ('that') in contexts where the standard language would employ *οτις* [pɔs] or *οτιν* [pɔn]. In standard Modern Greek *οτι* [pɔ] is used only for 'factive' complementizers (cf. Christidis (1983), Rodasos (1994)).
- (c) The use of *αυτο* [ɔ] (just *αυ*) where standard Greek has *αυτο* [ɔ] (just *αυ*) to introduce clauses of comparison.

These characteristics alternate with standard usage and continue even in later works, though many examples of (1) and (2) were systematically removed from the second edition.

Constantinopolitanisms in the verb morphology of the first edition include:

- (2) (a) Dative stems in *-ει* [ɛi] of verbs which in Ancient Greek had *-ειν* [ɛi] but in standard Modern Greek have the remodelled *-ειν* [ɛi] *αυτο* [ɔ] (just *αυ*) 'to', *αυτο* [ɔ] 'to', *αυτο* [ɔ] 'to', *αυτο* [ɔ] 'to'.
- (b) Dative stems in *-ειν* [ɛi] of verbs which in standard Modern Greek have *-ειν* [ɛi] *αυτο* [ɔ] (just *αυ*) 'to', *αυτο* [ɔ] 'to', *αυτο* [ɔ] 'to', *αυτο* [ɔ] 'to'.
- (c) A wider realisation of the ancient dative stem-forming suffix, *-ειν* [ɛi] [ɛi] (just *αυ*) in standard Modern Greek *αυτο* [ɔ] (just *αυ*) 'to', *αυτο* [ɔ] 'to', *αυτο* [ɔ] 'to', *αυτο* [ɔ] 'to'.
- (d) Ancient stems of contrast verbs in *-ειν* [ɛi] in *-ειν* [ɛi] [ɛi] (just *αυ*) 'to', *αυτο* [ɔ] 'to', *αυτο* [ɔ] 'to', *αυτο* [ɔ] 'to'.
- (e) More widespread use of ancient *-ειν* [ɛi] in imperatives in *-ειν* [ɛi] (just *αυ*) 'to', *αυτο* [ɔ] 'to', *αυτο* [ɔ] 'to', *αυτο* [ɔ] 'to'.
- (f) The use of *αυτο* [ɔ] in place of *αυτο* [ɔ] as the ancient subjunctive of *αυτο* [ɔ] 'to', *αυτο* [ɔ] 'to', *αυτο* [ɔ] 'to', *αυτο* [ɔ] 'to'.

SECOND EDITION

GEOFFREY HORROCKS
GREEK
A HISTORY OF THE LANGUAGE AND ITS SPEAKERS

400 MODERN GREEK

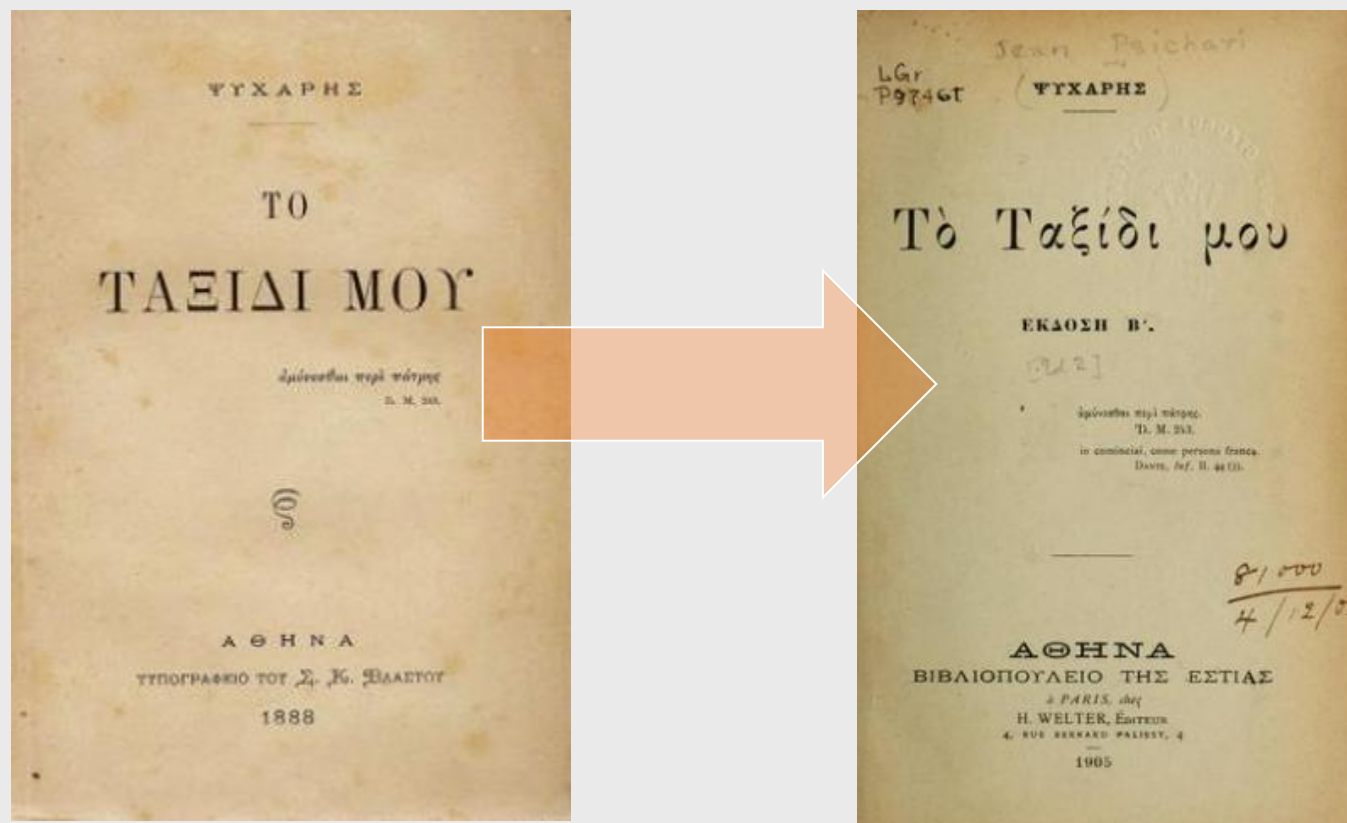
The changes introduced in the second edition, however, chiefly involve terminations, with much of the motivation deriving from Psycharis' new commitment to the avoidance of final *-ει* [ɛi] except in genuine *plurals* and *masculine* *accusative* *singular* *articles* and *clitic pronouns* (at least before vowels). The following points are worth noting:

- (3) (a) In the first edition *η* [ɛi] presents end in *-ειν* [ɛi] if the next word begins with a consonant (which would require elision of final *-ει* [ɛi]), otherwise in *-ειν* [ɛi] [ɛi]. In the second edition *-ειν* [ɛi] [ɛi] is used without exception similarly *η* [ɛi] *αυτο* [ɔ] (just *αυ*) 'to', *αυτο* [ɔ] 'to', *αυτο* [ɔ] 'to', *αυτο* [ɔ] 'to'. The endings with the final vowel are still a feature of the speech of many Greeks, and are often preserved when the following word begins with a consonant; they do, however, alternate quite freely with the shorter endings which are often felt to be more formal/correct. It seems that the more natural usage of the first edition has been sacrificed in the interests of consistency.
- (b) The endings of the imperative middle/passive were particularly diverse in the dialects, and Psycharis' own usage clearly reflects Constantinopolitan practice, with *αυτο* [ɔ] [ɛi] *αυτο* [ɔ] [ɛi] in 1sg and 3pl forms.
- (c) Constantinopolitan 1sg present in *-ειν* [ɛi] [ɛi] (just *αυ*) 'to', *αυτο* [ɔ] 'to', *αυτο* [ɔ] 'to', *αυτο* [ɔ] 'to'.
- (d) Constantinopolitan 1sg present in *-ειν* [ɛi] [ɛi] (just *αυ*) 'to', *αυτο* [ɔ] 'to', *αυτο* [ɔ] 'to', *αυτο* [ɔ] 'to'.
- (e) Constantinopolitan 1sg present in *-ειν* [ɛi] [ɛi] (just *αυ*) 'to', *αυτο* [ɔ] 'to', *αυτο* [ɔ] 'to', *αυτο* [ɔ] 'to'.
- (f) Constantinopolitan 1sg present in *-ειν* [ɛi] [ɛi] (just *αυ*) 'to', *αυτο* [ɔ] 'to', *αυτο* [ɔ] 'to', *αυτο* [ɔ] 'to'.
- (g) Constantinopolitan 1sg present in *-ειν* [ɛi] [ɛi] (just *αυ*) 'to', *αυτο* [ɔ] 'to', *αυτο* [ɔ] 'to', *αυτο* [ɔ] 'to'.
- (h) Constantinopolitan 1sg present in *-ειν* [ɛi] [ɛi] (just *αυ*) 'to', *αυτο* [ɔ] 'to', *αυτο* [ɔ] 'to', *αυτο* [ɔ] 'to'.
- (i) Constantinopolitan 1sg present in *-ειν* [ɛi] [ɛi] (just *αυ*) 'to', *αυτο* [ɔ] 'to', *αυτο* [ɔ] 'to', *αυτο* [ɔ] 'to'.
- (j) Constantinopolitan 1sg present in *-ειν* [ɛi] [ɛi] (just *αυ*) 'to', *αυτο* [ɔ] 'to', *αυτο* [ɔ] 'to', *αυτο* [ɔ] 'to'.
- (k) Constantinopolitan 1sg present in *-ειν* [ɛi] [ɛi] (just *αυ*) 'to', *αυτο* [ɔ] 'to', *αυτο* [ɔ] 'to', *αυτο* [ɔ] 'to'.
- (l) Constantinopolitan 1sg present in *-ειν* [ɛi] [ɛi] (just *αυ*) 'to', *αυτο* [ɔ] 'to', *αυτο* [ɔ] 'to', *αυτο* [ɔ] 'to'.
- (m) Constantinopolitan 1sg present in *-ειν* [ɛi] [ɛi] (just *αυ*) 'to', *αυτο* [ɔ] 'to', *αυτο* [ɔ] 'to', *αυτο* [ɔ] 'to'.
- (n) Constantinopolitan 1sg present in *-ειν* [ɛi] [ɛi] (just *αυ*) 'to', *αυτο* [ɔ] 'to', *αυτο* [ɔ] 'to', *αυτο* [ɔ] 'to'.
- (o) Constantinopolitan 1sg present in *-ειν* [ɛi] [ɛi] (just *αυ*) 'to', *αυτο* [ɔ] 'to', *αυτο* [ɔ] 'to', *αυτο* [ɔ] 'to'.
- (p) Constantinopolitan 1sg present in *-ειν* [ɛi] [ɛi] (just *αυ*) 'to', *αυτο* [ɔ] 'to', *αυτο* [ɔ] 'to', *αυτο* [ɔ] 'to'.
- (q) Constantinopolitan 1sg present in *-ειν* [ɛi] [ɛi] (just *αυ*) 'to', *αυτο* [ɔ] 'to', *αυτο* [ɔ] 'to', *αυτο* [ɔ] 'to'.
- (r) Constantinopolitan 1sg present in *-ειν* [ɛi] [ɛi] (just *αυ*) 'to', *αυτο* [ɔ] 'to', *αυτο* [ɔ] 'to', *αυτο* [ɔ] 'to'.
- (s) Constantinopolitan 1sg present in *-ειν* [ɛi] [ɛi] (just *αυ*) 'to', *αυτο* [ɔ] 'to', *αυτο* [ɔ] 'to', *αυτο* [ɔ] 'to'.
- (t) Constantinopolitan 1sg present in *-ειν* [ɛi] [ɛi] (just *αυ*) 'to', *αυτο* [ɔ] 'to', *αυτο* [ɔ] 'to', *αυτο* [ɔ] 'to'.
- (u) Constantinopolitan 1sg present in *-ειν* [ɛi] [ɛi] (just *αυ*) 'to', *αυτο* [ɔ] 'to', *αυτο* [ɔ] 'to', *αυτο* [ɔ] 'to'.
- (v) Constantinopolitan 1sg present in *-ειν* [ɛi] [ɛi] (just *αυ*) 'to', *αυτο* [ɔ] 'to', *αυτο* [ɔ] 'to', *αυτο* [ɔ] 'to'.
- (w) Constantinopolitan 1sg present in *-ειν* [ɛi] [ɛi] (just *αυ*) 'to', *αυτο* [ɔ] 'to', *αυτο* [ɔ] 'to', *αυτο* [ɔ] 'to'.
- (x) Constantinopolitan 1sg present in *-ειν* [ɛi] [ɛi] (just *αυ*) 'to', *αυτο* [ɔ] 'to', *αυτο* [ɔ] 'to', *αυτο* [ɔ] 'to'.
- (y) Constantinopolitan 1sg present in *-ειν* [ɛi] [ɛi] (just *αυ*) 'to', *αυτο* [ɔ] 'to', *αυτο* [ɔ] 'to', *αυτο* [ɔ] 'to'.
- (z) Constantinopolitan 1sg present in *-ειν* [ɛi] [ɛi] (just *αυ*) 'to', *αυτο* [ɔ] 'to', *αυτο* [ɔ] 'to', *αυτο* [ɔ] 'to'.

A black and white portrait of a middle-aged man with a mustache, wearing a dark suit, white shirt, and patterned tie. He is looking slightly to the left of the camera.

- (b) The endings of the imperfective middle/passive were particularly diverse in the dialects, and Psichopoulos' own usage chiefly reflects Coan/Constantinopolitan practice, with thematic $-\alpha\iota$ [-a-] for $-\alpha\iota$ [-o-] in 1sg and 2pl forms:
- (i) Constantinopolitan 1sg present in $-\omega\mu\epsilon\iota$ [-ume] (see comments on standard Greek $-\omega\mu\epsilon\iota$ [-ome]) and regarded today as more 'colloquial'; correlates with 1pl in $-\ωμεν$ [-umene] for standard $-\ωμεν$ [-'omene] cf. his preference for the 1pl active in $-\ωμεν$ [-ume] instead of the older variant $-\ωμεν$ [-'ome], which he avoids.
 - (ii) Constantinopolitan $-\ωμεν$ [-'ume] is selected in favour of the now normal $-\ωμεν$ [-'ome] in 1sg of contract verbs such as $\sigma\upsilon\lambda\lambda\omicron\gamma\omicron\upsilon\sigma\alpha\iota$ 'sit/lie down' 'think about'.
 - (iii) Constantinopolitan 1sg imperfect $-\ωμεθα$ [-'omene] is used instead of the now regular $\eta\omicron\omega\mu\epsilon\theta\alpha$ [-'omene], e.g. $\eta\omicron\omega\sigma\epsilon\sigma\theta\epsilon\iota\varsigma$ 'sit/lie down' 'was sitting' (cf. the $-\omega\mu\epsilon\theta\alpha$ [-'ome] forms in the *Psychoprophetismos*). This last, however, was replaced in the second edition by $-\ωμεθα$ [-'omene], allegedly the Athenian norm at the time, which avoids final $-\alpha$ [-a], but breaks the pattern.
 - (iv) as in most northern dialects, 3sg and 3pl imperfect in the first edition shared the same ending, in this case the Coan/Constantinopolitan $-\εισαν$ [-'andene] before a word beginning with a consonant, and $-\εισαν$ [-'undene] elsewhere. Standard Modern Greek has 3sg $-\εισεν$ [-'oandē] and 3pl $-\ονταν$ [-'ondantē] $-\ονταν$ [-'ondene], and in the second edition the forms with accented thematic $-\ει$ [-'o-] and final $-\ε$ [-e] were standardized, with $\alpha\gamma$ and $\pi\lambda$ distinguished.
 - (v) similarly, 1pl present and imperfects in $-\ωμεν$ [-'umene] were subsequently distinguished by the substitution of $\epsilon\upsilon\omega\mu\epsilon\ν$ [-'omene] for the latter. The changes in (iii)–(v) thus created a consistent imperfect paradigm, but one which used a different thematic vowel from other paradigms.

Ενδοσυγγραφική ποικιλοπλητία αλλαγής

Balomenou, A. (2012). Γ. Ψυχάρη, *Το Ταξίδι μου* (1888/1905): Σύγκριση πρώτης με δεύτερη έκδοση

Ενδοσυγγραφική ποικιλότητα αλλαγή

322	κείνη	εκείνη		
323	κείνηνα	κείνηνε		
324	κείνοι	αφτοί	114	γλήγορα γλήγορα
325	κείνονα	κείνονε	115	γλυκοτρέμουν
326	κείται	κοίτεται	116	γλυκύτητα
327	κείτουμεν	κειτόμουνε	117	γλυστρήση
328	κείτουμεν	κοιτόμουν	118	γλυστρούσαν
329	κείτουμεν	κοιτόμουνε	119	γλύτωσαν
330	κείτουνται	κοίτουνται	120	γνώρισαν
331	κείτουνταν	κοιμότανε	121	γόνατα
332	κείτουνταν	κειτότανε	122	γραίκικα
333	κείτουνταν	κοιτόντανε	123	γραίκικο
334	κελαδούσαν	κελαδούσανε	124	γραμματικής
335	κελλάρια	κελλάρι	125	γραμματολόγοι
336	κεντάτε	τρυπάτε	126	γραμματολόγος
337	κλαδέβουν	κλαδέβουνε	127	γράφεις
			128	γράφης
			129	γράφουν
			130	γράφω
			131	γρήγορα
				γρήγορα γρήγορα
				γλυκοτρέμουνε
				καλοσύνη
				γλιστρήση
				γλιστρούσανε
				γλυτώσανε
				γνωρίσανε
				σκέλια
				ελληνικά
				ρωμαϊκό
				γλωσσολογία
				γραμματικοί
				γλωσσολόγος
				αντιγράφεις
				χτυπάς
				γράφουνε
				σημειώνω
				γλήγορα

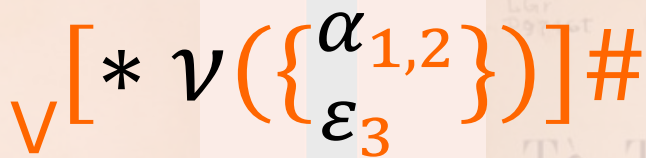
Ενδοσυγγραφική ποικιλοπληθία αλλαγή

910+ (698) αλλαγές στη 2^η έκδοση
(1888 → 1905)

- καταλήξεις -n# αντικαθίστανται από -ne#, επηρεάζοντας:
 - ▶ 3^ο πλ. -un/-an → -une/-ane: ακολουθούν → ακολουθούνε
 - ▶ αλλαγή αρχικής σε τελική αύξηση:
 - έγραφαν → γράφανε
 - ▶ γεν. πληθ. των ονομάτων: τω δασκάλων → τω δασκάλωνε αι των αντωνυμιών: τόσων → τόσωνε
- δείκτης συντελεσμένου -ks- απλοποιείται σε -s-:
 - ρωτήξω → ρωτήσω
- που [συμπλ.] → πως/όπου
- εγκλιτικά με → μου, σε → σου
- μερική αντικατάσταση διαλεκτισμών

A black and white portrait of a middle-aged man with a mustache, wearing a dark suit, white shirt, and patterned tie. He is looking slightly to the left of the camera with a neutral expression. The background is dark and out of focus.

-
- Τὸ Ταξίδι μου
- ΕΚΔΟΣΗ Β'.
- «...une œuvre qui nous ramène à la connaissance de la vie...»*
«...une œuvre qui nous ramène à la connaissance de la vie...»
«...une œuvre qui nous ramène à la connaissance de la vie...»
- ουv# = 42
- ουvε# = 982
- H. WELTER, Éditeur
 4, rue Renaud-Paillet, 4
 1905

Ενδοσυγγραφική ποικιλότητα (1897)

ΨΥΧΑΡΗΣ

ΤΟΝΕΙΡΟ ΤΟΥ ΓΙΑΝΝΙΝΗ

Ψυχάρης.

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΠΑΝΤΕΛΗ ΠΡΕΒΕΛΑΚΗ

ΑΘΗΝΑ
ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟ ΤΗΣ ΕΣΤΙΑΣ
1897

5159

Ενδοσυγγραφική ποικιλότητα (1897)

» -όμουνν(α), -ουνν(ε), ...

$$v[* \nu(\{\alpha_{1,2}, \varepsilon_3\})] \#$$

» $v\# = 2.761$

» $\varepsilon\# = 1.010$

» $v\# = 6$

» $a\# = 12$

πολίτεψη και για τοῦτο τὴν ἀγοράζουμε· φοβοῦμαι μή-
πως καὶ δὲ σὲ διαβάσουνε, γιατί ἐμένα μόνο διαβάζουν
καὶ τὸ ξέρω. "Ἐπειτα, δὲ συμφέρει· εἶσαι νέος· νᾶρχίσης
μὲ τὴν Καρμανιόλα, θὰ φωνάζουν πῶς εἶσαι καὶ σὺ
κανένας ξεβράκκωτος σὰν καὶ μένα. Νὰ τὸ δώσουμε ἄλ-
λου καὶ νὰ τὸ βάλουν ἀμέσως. "Ἐχω φίλους. "Αν πάλι
δὲν τὸ θελήσουν, ἡ φτωχειά μου ἢ Καρμανιόλα πάντα
δική σου, κι ὅταν τὸ κάμης βιβλίο, ἐγώ, ἐγὼ νὰ σοῦ
γράψω ἄρθρο.»

(εκτίμηση ~10% ἀπώλεια στὴν ἀναγνώριση χαρακτήρων)

Αγνή (1913)

ΨΥΧΑΡΗΣ

^cΑ γ ν ή

Soave e piana.

DANTE, *Inf.* II, 19 (3).

ΑΘΗΝΑ

ΒΙΒΛΙΟΠΟΥΛΕΙΟ ΤΗΣ ΕΣΤΙΑΣ

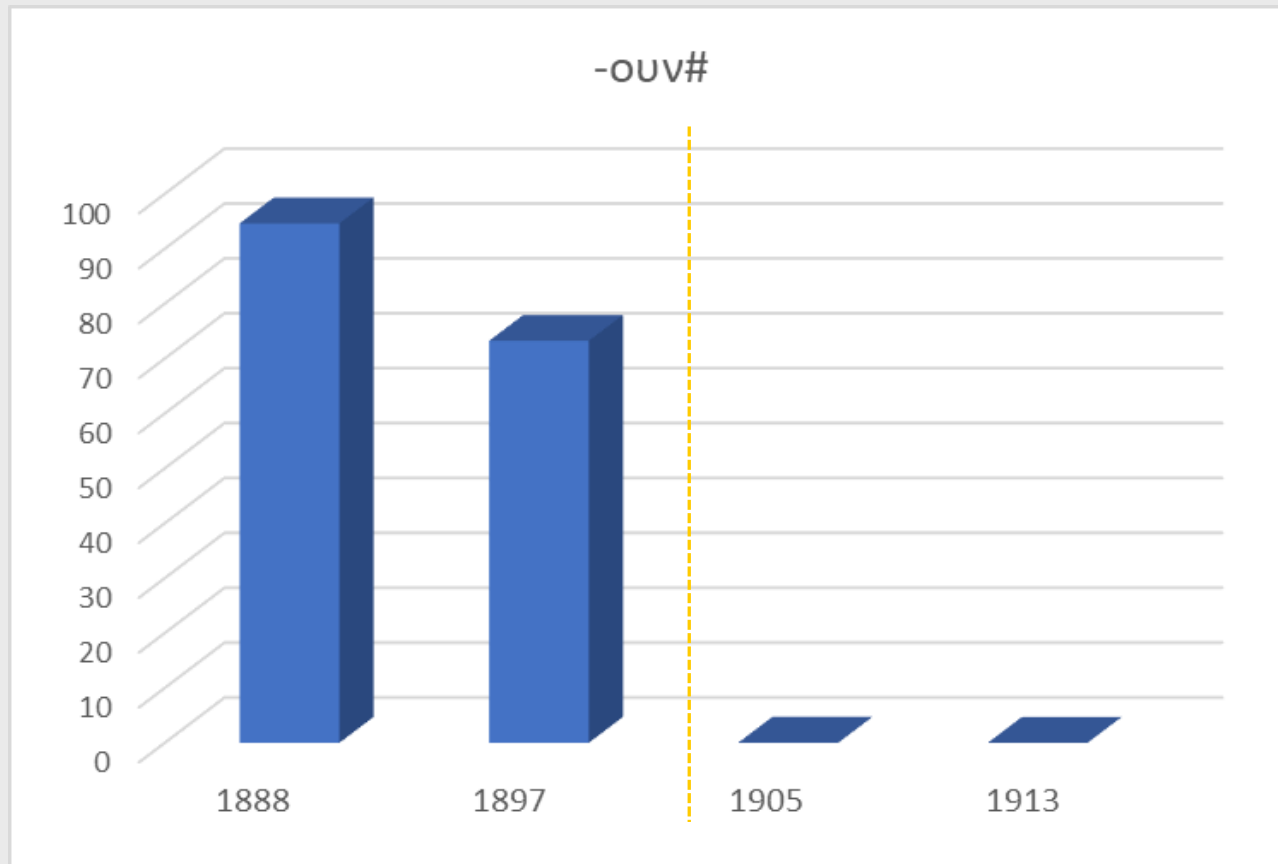
à PARIS, chez :

H. WELTER, ÉDITEUR

4, RUE BERNARD PALISSY, 4

1912-1913

-ouv# (%)

Δύο πρότυπα τυποποίησης

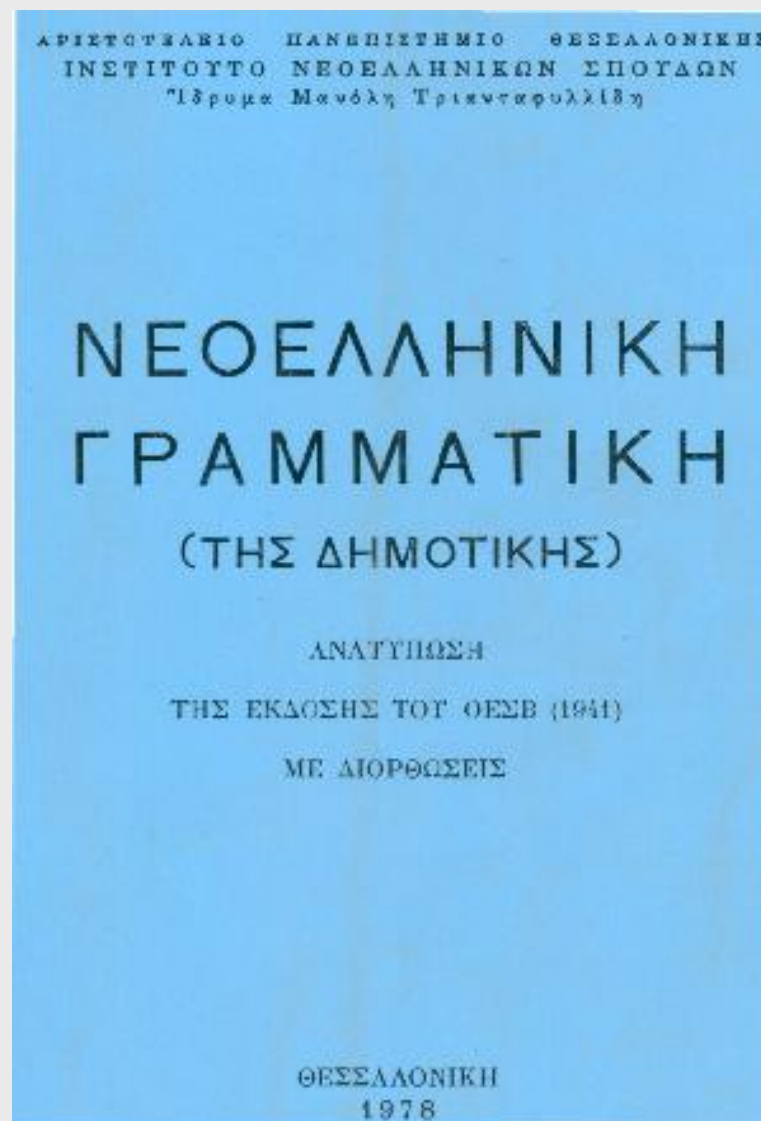
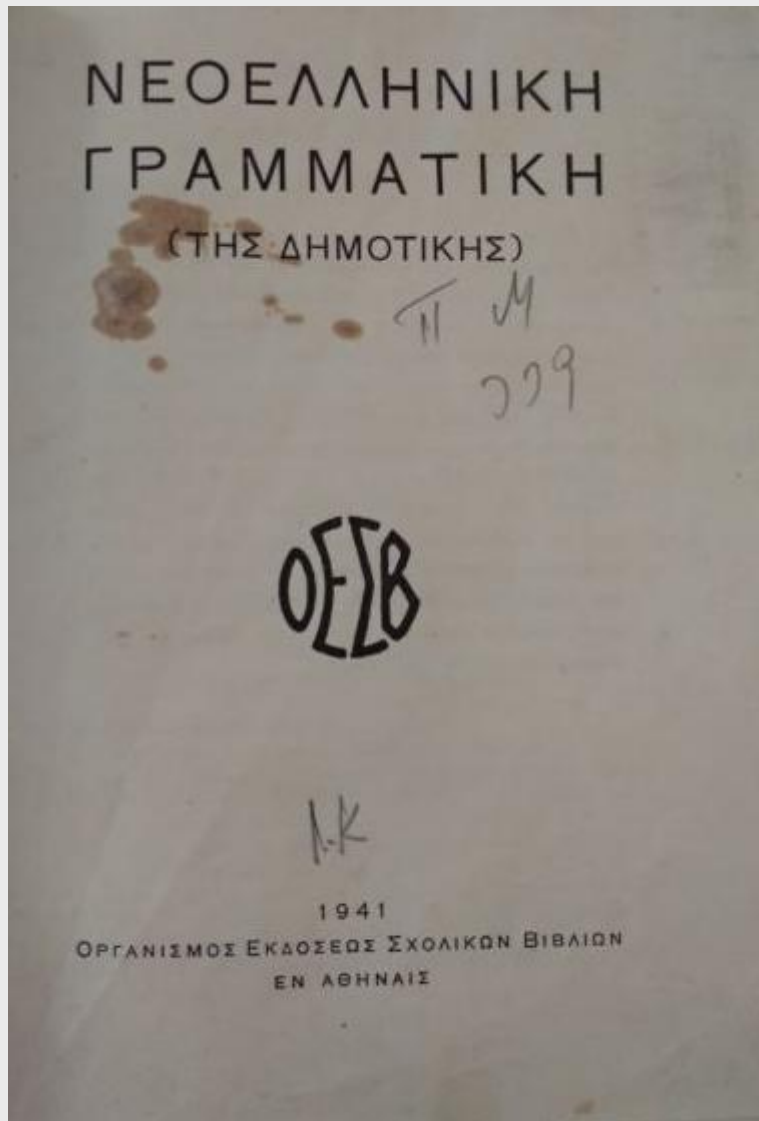
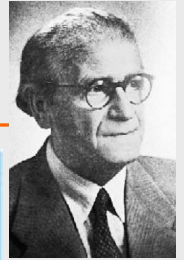
1. Γιάννης Ψυχάρης
(1854-1929)

2. Μανόλης Τριανταφυλλίδης
(1883-1959)

3. μεταπολιτευτικά
(1976 - ...)

Νεοελληνική Γραμματική (της Δημοτικής) (1941)

Νεοελληνική Γραμματική (της Δημοτικής) (1941)

102

Ξένες λέξεις και λόγιες λέξεις

ἀρὺς	ἀραιός	θεῖος	θεῖος
γενιά	γενεά	λευτεριά	ἐλευθερία
γκόρφι	ἐγκόλπιον	μπόλι	ἐμβόλιο
γνωριμιά	γνωριμία	παρηγοριά	παρηγορία
ζημιά	ζημία	σκολεῖο	σχολεῖο (')

225. Διαφορά φωνητική στα παράγωγα.—Ἡ διαφορά στη φωνητική μορφή ἀπλώνεται συχνά και στα παράγωγα. Ἔτσι λέμε ἀπὸ τὸ ἕνα μέρος: κρούσταλλο—κρουσταλλιάζω—κρουσταλλίσμα—κρουσταλλένιος, και ἀπὸ τὸ ἄλλο: κρύσταλλο—κρυσταλλώνω—κρυσταλλώμα—κρυσταλλώση—κρυσταλλίνος.

226. Εἰδικότερα ἡ διαφορά τῶν φωνητικῶν τύπων παρουσιάζεται: α) ἥδη στὶς λαϊκὲς λέξεις, ἀνάμεσα στὴν ἀρχική και τὰ παράγωγά της, β) ἀνάμεσα στὶς κληρονομημένες και τὴ λόγια λέξη μὲ τὰ παράγωγά της, και γ) μόνο στὰ λόγια παράγωγα (δταν δὲ συνηθίζεται ἡ ἀρχική λέξη τῶν λόγιων παραγῶγων).

Ἔτσι λέμε:

ἀλλὰ και

Α) λιακωτό, λιοπύρι ἥλιος - ἥλιοστάσιο
λιόλαθο, λιουριβεῖο, λιοστάσι (ἐλαιώ- ἐλιά - ἐλαιογραφία, ἐλαιοπαραγωγός, ἐλαιο-
νας) χρωματισμός, ἐλαιώνας, πετρέλαιο.

Β) δικιο δίκαιο, δικαιοσύνη, δικαίωμα, δικαιοῦχος, δικαιοδοσία
θεριό θηρίο, θηριοδαμαστής, θηριοτροφεῖο, ἀπο-
θηρέωση

κορφή, κορφοβούνι, κορφολόγος, κορ- κορυφή, κορυφώνω, κορυφώμα, ἀποκο-
φολογῶ, κορφόφυλλο, κατάκορφα, ρύφωση, κορυφογραμμή, κατακόρυφα
κολοκυθοκορφάδες

νιός, νιόγαμπρος, νιόνυφη, νιόπαν- νέος, ἀνανεώνω, ἀνανέωση, νεογέννητος,
τρος, ξανανιώνω, ξανάνωμα νεοελληνικός, νεόπλουτος, νεοσύλληχτος,
νεοφώτιστος

παλιός, παλιώνω, πάλωμα, παλιό- παλαιός, παλαιογραφία, παλαιοντολογία,
ρουχο κτλ. παλαιοπωλεῖο κτλ.

Γ) κουφός, κουφάμαρα, κουφίζω, (ξε)- κωφάλαος, ὑπόκωφος
κουφαίνω
μιλῶ, παραμιλῶ συνομιλῶ

1. Οἱ διπλοτυπίες αὐτοῦ τοῦ εἶδους εἶναι σχετικὰ λίγες. Ὅπου καθιερώ-
θηκαν οἱ λόγοι φωνητικοὶ τύποι περιορίστηκαν οἱ λαϊκοὶ στὴ λαϊκότερη και
στὴν ποιητικὴ γλῶσσα: λειτουργία—λειτουργιά, Ἐβραῖος—Ὀβριός, ὠραῖος—
ὠριος. Ἀνάλογα εἶναι τὰ λαϊκὰ ἀπαρχαιωμένα Ἀνάπλι—Ναύπλιο, Ἐπαχτος—
Ναύπακτος. Σὲ μερικές περιπτώσεις οἱ λόγοι τύποι ἀκολουθοῦν διαφορετικὴ
κλίση, ὅπως στὸ ἀρὺς—ἀραιός, Σκιάθο—Σκιάθος, Χιό—Χίος.

1.—Ἀρσενικά σὲ -ας ἰσοσύλλαβα

ὁ πατέρας ὁ ταμίας ὁ φύλακας

527. Τὰ ἰσοσύλλαβα σὲ -ας εἶναι παροξύτονα και προπαροξύτονα.

Ἐνικός

Ὄνομ.	ὁ πατέρας	ὁ ταμίας	ὁ φύλακας
Γεν.	τοῦ πατέρα	τοῦ ταμία	τοῦ φύλακα
Αἰτ.	τὸν πατέρα	τὸν ταμία	τὸ φύλακα
Κλητ.	πατέρα	ταμία	φύλακα

Πληθυντικός

Ὄνομ.	οἱ πατέρες	οἱ ταμίες	οἱ φύλακες
Γεν.	τῶν πατέρων	τῶν ταμιῶν	τῶν φυλάκων
Αἰτ.	τοὺς πατέρες	τοὺς ταμίες	τοὺς φύλακες
Κλητ.	πατέρες	ταμίες	φύλακες

Κατὰ τὸ πατέρας κλίνονται: αἰθέρας, κανόνας, λιμένας, πυθμένας, τιτά-
νας, σωλήνας, κλητήρας, λαμπτήρας, νιπτήρας, ὁδοστρωτήρας, ἀγκώνας, ἀγώνας,
αἰώνας, ἐλαιώνας, ξεκώνας, στρατώνας, χειμώνας, ἐνεσιώνας, ἰδρώνας κ.ἄ.—Οἱ
τοπωνυμίες: Καφηρέας, Μαλέας, Ἐλικώνας, Κιθαιρώνας, Μαραθῶνας κτλ.—Τὰ
ἀρχαῖα κύρια ὀνόματα: Ἀντίβας, Φειδίας, Κλεινίας κτλ.

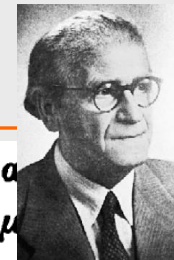
Κατὰ τὸ ταμίας κλίνονται: ἄντρας, γύπας, λίβας, μήνας, εἰσοδηματίας,
ἐπαγγελματίας, ἐπιχειρηματίας, λογίας κτλ.

Κατὰ τὸ φύλακας κλίνονται: ἀγροφύλακας, ἄμβωνας, ἄρχοντας, γείτονας,
ἥρωας, θώρακας, κήρυκας, κλήδονας, κόρακας, λάρυγγας, πίνακας, πράχτορας,
πρίγκιπας, πρόσφυγας, ρήτορας, σίφωνας.—Τὰ ἐθνικά: Λάκωνας, Τσάκωνας.—
Οἱ τοπωνυμίες: Γέρακας, Πέλεκας, Πάργονας κτλ.—Τ' ἀρχαῖα κύρια: Ἀγαμέ-
μνονας, Μίνωας, Κύκλωπας κτλ.

Τὰ ὀνόματα ἄντρας, μήνας, Δίας σχηματίζουν τὴν ἐνική γενική και σὲ
-ός: τὸ εἶπε τοῦ ἀνδρός της, σὺς δέκα τοῦ μηνός.

Τὸ πατέρας ἔχει και τὸν ἄκλιτο προταχτικὸ τύπο πάτερ (596 β), ποὺ μπαί-
νει ἐμπρὸς ἀπὸ τὰ ὀνόματα τῶν κληρικῶν σὺν τιμητικὸς τίτλος: ὁ πάτερ Σω-
φρόνιος, τοῦ πάτερ Λαυρέντιου.

-μβ- and -ουν(ε)

μβ.— ἄμβωνας, βομβαρδίζω, διθύραμβος, ἑκατόμβη, ἔμβαδό, ἔμβασμα, ἔμβατήριο, ἔμβολή, ἔμβολο, θρίαμβος, ρεμβάζω, συμβαίνω, συμβιβάζω, συμβίωση, συμβόλαιο, συμβολή, συμβουλή, τύμβος, Καμβούνια, Μονεμβασία, Ἀμβέρσα, Ἀμβουργο Βυρτεμβέργη, Ἑδιμβούργο.

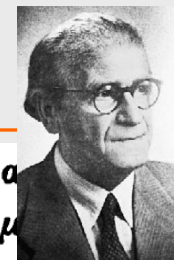
Γενικὲς παρατηρήσεις γιὰ τὸ σχηματισμὸ τῶν ρημάτων

881. Γιὰ τὸ σχηματισμὸ τῆς ὑποταχτικῆς βλ. 843. Γιὰ τὸ σχηματισμὸ τῆς προσταχτικῆς βλ. 845. Γιὰ τὸ ἀπαρέμφατο βλ. 819. Γιὰ τὴ μετοχὴ τοῦ παθητικοῦ ἐνεστώτα βλ. 976 α. Γιὰ τὴν αὔξηση τῶν περασμένων χρόνων τῶν ρημάτων ἀπὸ σύμφωνο βλ. 866.

882. Οἱ διάφοροι τριτοπρόσωποι ρηματικοὶ τύποι σὲ -ν συνηθίζονται καὶ μὲ ἓνα πρόσθετο ε στὸ τέλος, ἰδίως στὴ λογοτεχνία :

δένουν - δένουνε, (ἔ)δεναν - (ἔ)δένανε, (ἔ)δεσαν - (ἔ)δέσανε, δέσουν - δέσουνε, δενόταν - δενότανε, δένονταν - δενόντανε, δεθοῦν - δεθοῦνε,

ἀγαποῦν - ἀγαποῦνε, ἀγαποῦσαν - ἀγαπούσανε, ἀγάπησαν - ἀγαπήσανε, ἀγαπή-
σουν - ἀγαπήσουνε,

μβ.— ἄμβωνας, βομβαρδίζω, διθύραμβος, ἑκατόμβη, ἐμβαδό, ἔμβασμα, ἔμβατήριο, ἐμβολή, ἔμβολο, θρίαμβος, ρεμβάζω, συμβαίνω, συμβιβάζω, συμβίωση, συμβόλαιο, συμβολή, συμβουλή, τύμβος, Καμβούνια, Μονεμβασία, Ἀμβέρσα, Ἀμβουργο Βυρτεμβέργη, Ἑδιμβούργο.

Γενικὲς παρατηρήσεις γιὰ τὸ σχηματισμὸ τῶν ρημάτων

ἀγαπιόταν - ἀγαπιότανε, ἀγαπιόνταν - ἀγαπιόντανε, ἀγαπηθοῦν - ἀγαπηθοῦνε.

Αὐτὸ γίνεται ἰδίως στὴν ποιητικὴ γλώσσα γιὰ τὶς ἀνάγκες τοῦ μέτρου καὶ τῆς εὐφωνίας :

Κι οἱ ναῦτες λείπουν, λείπουνε κι οἱ γέροι καπετάνιοι...

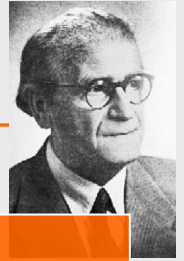
καὶ πᾶνε, πᾶν καὶ δὲ ζητᾶν νὰ βροῦν ἓνα λιμάνι. (Πορφύρας)

Κάπως συχνότερα λέγονται μὲ ε καὶ στὴ συνηθισμένη πεζογραφία οἱ μονοσύλλαβοι ρηματικοὶ τύποι : βροῦνε, δοῦνε, ζοῦνε, βγοῦνε, σποῦνε, καῖνε, κλαῖνε, πᾶνε, φᾶνε, τρῶνε κτλ.

883. Στὸν παθητικὸ παρατατικὸ συνηθίζονται ἀκόμη : α) γιὰ τὸ α' καὶ β' πληθ. πρόσωπο, ἐκτὸς ἀπὸ τοὺς κανονικοὺς τύπους σὲ - μαστε, - σαστε καὶ οἱ τύποι σὲ - μασταν, -σασταν : *δενόμασταν - δενόσασταν, ἀγαπιόμασταν - ἀγαπιόσασταν, θυμόμασταν - θυμόσασταν* (¹).

β) Γιὰ τὰ τρία ἐνικὰ πρόσωπα, ἰδίως στὸ διάλογο καὶ στὴν ποιητικὴ γλώσσα, οἱ τύποι σὲ -όμουνα, -όσουν καὶ σὲ -οιμουν, -οισουν, -ονταν ἢ -οῦνταν :

δενόμουνα - δενόσουν καὶ δένουμι - δένουσιν - δένονταν, ἀγαπιόμουνα - ἀγαπιόσουν καὶ ἀγαπιόμι - ἀγαπιόσιν - ἀγαπιόονταν, θυμόμουνα - θυμόσουν καὶ θυμούμι - θυμούσιν - θυμούονταν.

Επιμέρους αποτρεπτικό:

«Λένε πολλοί απο-θανατίζω [Χ], ενώ το σωστό είναι απ-αθανατίζω» [Ψ]

342. Πολλοί κάνουν λάθος και προφέρουν μερικά λόγια σύνθετα σὰ νὰ εἶχαν στὸ τέλος τοῦ α' συνθετικοῦ ἓνα φωνῆεν ο, πὺν δὲν τὸ ἔχουν, ἢ τὰ προφέρουν χωρὶς τὸ ο πὺν τοὺς ἀνήκει. Λένε πολλοὶ ἀπο-θανατίζω, ἐνῶ τὸ σωστὸ εἶναι ἀπ-αθανατίζω, δηλ. κάνω ἀθάνατο. Καὶ μερικοὶ λένε ἀπα-γοητεύω, ἐνῶ τὸ σωστὸ εἶναι ἀπο-γοητεύω, δηλ. ἀφαιρῶ τὴ γοητεία.

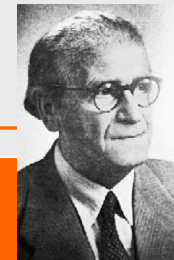
Ἐπικράτησε ὥστόσο καὶ λέγεται *πολεμοφόδιο*, ἂν καὶ τὸ σωστὸ θὰ ἦταν *πολεμ-εφόδιο*. (Τὸ *στενόχωρος* λέγεται σπανιότερα καὶ *στενάχωρος*).

Γενικό αποτρεπτικό

«Εἶναι σωστὸ ν' σποφεύγωνται τὰ πολλὰ ἀφηρημένα οὐσιαστικά με τις ἀλληλοεξαρτημένες γενικές»

γράφει κανεὶς καὶ: *μὲ τὴ χρησιμοποίηση ἄλλων φραστικῶν μέσων*. Εἶναι σωστὸ ν' ἀποφεύγωνται τὰ πολλὰ ἀφηρημένα οὐσιαστικά με τις ἀλληλοεξαρτημένες γενικές· ὁ λόγος γίνεται ἐκφραστικότερος στὶς περιπτώσεις πὺν μπορούμε νὰ μεταχειριστοῦμε στὴ θέση τοὺς ρῆμα μ' αἰτιατική. Τὸ ρῆμα, τὸ ἐνεργητικὸ προπάντων, ἔχει κίνηση καὶ γεννᾷ ἐποπτεία ζωντανεύοντας ἐμπρὸς στὰ μάτια μας ὅ,τι γίνεται, ἐνῶ τὸ οὐσιαστικὸ με τὴν ἡρεμία του δίνει στὴ φράση κάποια ἀλυγισιά.

Αποτρεπτικά διά της παραλείψεως

- δεν αναφέρει τα επίθετα σε -ής/-ές (*επιμελής*), που η κλίση τους προκαλεί ακόμα λάθη και αμηχανία.
- δεν αναφέρει τις μετοχές σε -ων/-ουσα/-ον (*ο προκύπτων τόκος, οι τρέχουσες εξελίξεις*)
- «Εξομαλίζει» την κλίση των επιθέτων σε -ύς/-ιά (-εία)/-ύ (*του βαθιού, οι βαθιοί, η βαθιά (βαθιές δομές, τραχιοί τοίχοι)*)
- καταγράφει δημοτικιστικούς τύπους των ονομάτων που δεν επιβίωσαν, π.χ. *οι εγκύκλιες*
- δεν αναφέρει ή διορθώνει πολλούς λόγιους τύπους των ρημάτων, όπως *εξήχθησαν, παρήχθησαν, επενέβη (επενέβηκε), ελέχθη (λέχθηκε), κατέστη*. Αντί για τους προτεινόμενους τύπους σε *ούμουν, -ούσουν* κ.λπ. φαίνεται να έχουν επικρατήσει πια οι λόγιοι σχηματισμοί (*εστερείτο, εστερούντο*). Η λόγια κλίση των ρ. σε -ώμαι (*διερωτώμαι, διερωτάτο, διερωτώντο*) φαίνεται πια υποχρεωτική. Τα σύνθετα με τα *τίθεμαι* και *ίσταμαι* ακολουθούν συχνά τη λόγια κλίση (π.χ. *συνετέθη*).

Νεοελληνική Γραμματική της Δημοτικής (1941): Επιτρεπτικά

Ειδικά επιτρεπτικά: δαγκάνω (δαγκώνω), μαζεύω (μαζώνω), κιτρινίζω (κιτρινιάζω), ξοδεύγω (ξοδιάζω), τελειώνω (τελεύω), φυλακίζω (φυλακώνω) – αρχίζω (αρχινίζω, αρχινώ), βουλιάζω (βουλώ)

[προτιμούνται στον πεζό λόγο]

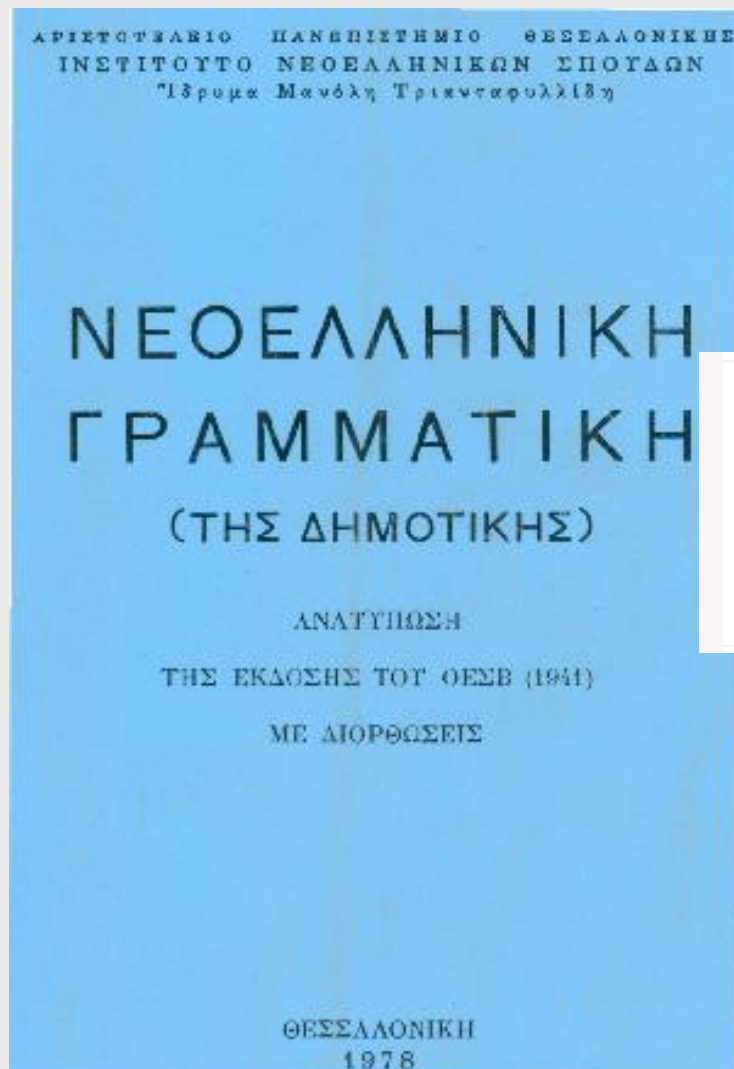
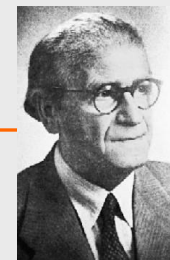
παρακεί (και παρέκει, πάρα κει), (α)πάνω (επάνω), μέσα (μες), (ε)μπρός (μπροστά), αντίκρυ and αντικρύ, απέναντι (and αγνάντια), ακόμη (ακόμα), (ε)ψες, (ε)ξώρας, έξαφνα (άξαφνα, ξαφνικά), (ε)πίστομα, μόνο and μονάχα (μοναχά), καθαυτό (καθαυτού) [‘ελεύθερες παραλλαγές’]

Γενικά/ειδικά επιτρεπτικά:

224. Β.— Διαφορά στη φωνητική μορφή. Παράλληλοι φωνητικοί τύποι. — ‘Υπάρχουν περιπτώσεις που μεταχειριζόμαστε παράλληλα δύο λέξεις, αντίστοιχες, τη μιὰ κληρονομημένη λαϊκή και την ἄλλη λόγια, διαφορετικές μεταξύ τους στο φωνητικό τύπο. Οἱ δυὸ αὐτοὶ διαφορετικοὶ τύποι που ἔρχονται ἀπὸ τὴν ἴδια ἀρχαία λέξη λέγονται **παράλληλοι φωνητικοί τύποι**: ἐκκλησιὰ ἀλλὰ καὶ ἐκκλησία (²). Ἀνάλογα εἶναι:

ἀρὺς	ἀραιοῖς	θεῖος	θεῖος
γενιά	γενεά	λευτεριά	ἐλευθερία
γκόρφι	ἐγκόλπιον	μπόλι	ἐμβόλιον
γνωριμιὰ	γνωριμία	παρηγοριά	παρηγορία
ζημιὰ	ζημία	σκολεῖον	σχολεῖον (¹)

Ποικιλότητα στη Γραμματική Τριανταφυλλίδη (1941)

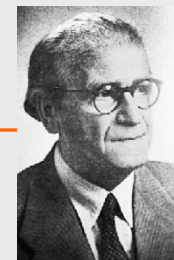

Moschonas, Ποικιλότητα στη Γραμματική Τριανταφυλλίδη

Νέο

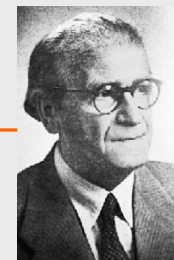
Κοινή ή πρότυπη; Η «νέα κοινή» στο έργο του Μανόλη Τριανταφυλλίδη, στο: Κοινή, κοινές και η διαμόρφωση της κοινής νεοελληνικής, https://ins.web.auth.gr/index.php?option=com_content&view=article&id=1474:koines&catid=47&Itemid=126&lang=el

Ποικιλότητα στη Γραμματική Τριανταφυλλίδη (1941)

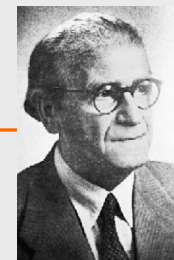
Variant forms in *MG Grammar* (vocabulary)

λέμε συνήθως *αδιάβροχο, βασίλειο* [...], αλλά μπορεί να πούμε και *αδιάβροχο, βασίλειο* [...]· λέγεται ακόμη *ίσια ίσια* αλλά και *ίσα ίσα*, και πάντοτε *ίσια κι ίσια*· *ισιώνω* και *ισώνω, ισώνομαι, εξισώνω, ισοδύναμος* κτλ· *(α)γελάδα, (α)γκλίτσα* [...]· *επάνω – απάνω – πάνω· ίχνος – αχνάρι· βόλος – σβόλος, τρίποδο – στρίποδο, φαντάζω – σφαντάζω· γρήγορα – γλήγορα· αστραποπελέκι – αστροπελέκι, διδάσκαλος – δάσκαλος· βρούτσα – βούρτσα, πρινάρι – πουρνάρι· κτυπώ – χτυπώ· εκκλησιά – εκκλησία· σκολειό – σχολείο· τα διπλόμορφα γέροντας – γέρος, δράκοντας – δράκος· –ειό και –είο· θωρώ – θωριά [...] θεωρώ – θεωρία [...]*· *Αμερικάνος* (ιδίως για τους Έλληνες της Αμερικής) και *Αμερικανός· άφραγος* (και *άφραχτος*), *αχόρταγος* (και *αχόρταστος*)· *αμερικάνικος* και *αμερικανικός, βουλγάρικος* και *βουλγαρικός· αθηναίικος* και *αθηναϊκός· άεργος* (πλάι στο *άνεργος*)· *στενόχωρος, σπανιότερα και στενάχωρος· μεσοδρομής – μισοδρομής, μεσοκαλόκαιρο – μισοκαλόκαιρο·*

Variant forms in *MG Grammar* (phonology)

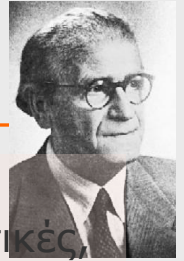
φωνητικά διπλόμορφα – από αφαίρεση, λ.χ. *εξοδεύω* – *ξοδεύω*· φωνητικά διπλόμορφα – από αλλαγή, λ.χ. *εγγόνι* – *αγγόνι*· φωνητικά διπλόμορφα – από άλλα πάθη φωνηέντων, λ.χ. *ξυράφι* – *ξουράφι*· φωνητικά διπλόμορφα – από λόγιες λέξεις που καθιερώθηκαν πλάι στις αντίστοιχες λαϊκές, λ.χ. *κρύσταλλο* – *κρούσταλλο*· φωνητικά διπλόμορφα – άλλα παραδείγματα: *γκρεμνός* – *γκρεμός* [...]· φωνητικά διπλόμορφα – που γεννιούνται με ποιητικές λέξεις: *δεντρί* (*δέντρο*) [...]· *(α)γγίζω*, *ξαναγγίζω* αλλά *προσ-εγγίζω*· φωνητικά διπλόμορφα – ρήματα με διπλό ενεστώτα, καθώς *σπω* – *σπάνω*· *Κλυταιμνήστρα* αλλά και *Κλυταιμήστρα*· *Γιάννης*, *Γιαννιός*, *Γιάννος*· το *μια* λέγεται κάποτε και *μία*· *αραπίνα* και *αράπισσα*· *γάιδαρος* – *γαϊδούρι*· ο *πλάτανος* και το *πλατάνι*· ο *αρραβώνας* και σπανιότερα η *αρραβώνα*· *πλευρό* – *πλευρά* όρ. γεωμετρ.·

Variant forms in *MG Grammar* (morphology)

Το β' πληθυντικό πρόσωπο είναι: *δήτε* (και *δέστε*), *πήτε* (και *πέστε*), *βρήτε*, *πιήτε* (και *πιέ(σ)τε*)· το *μπαίνω* και το *βγαίνω* σχηματίζουν το β' εν. πρ. αορ. σε *-α* και σπανιότερα σε *-ές*: *έβγα* (και *βγες*) – *βγήτε*, *έμπα* (και *μπες*) – *μπήτε*· το *αφήνω* έχει στη γλώσσα του σπιτιού για προσταχτική αορίστου και τους συγκομμένους τύπους: *άσε*, *άσ'* (λ.χ. *άσ' το*) – *άστε*· το ρήμα *τελειώνω*, καθώς και το *στεριώνω* – *στερεώνω* με το σύμπλεγμα *εω*, έχουν και τους δύο τύπους: *τέλειωσα* και *τελείωσα*, *στέριωσα* και *στερέωσα*· διαφέρει ο τονισμός ανάμεσα στ' απλά και στα σύνθετα, σε ρήματα καθώς *έδιωξα* – *καταδίωξα*, *επιδίωξα*· *ζήμιωσα* – *αποζημίωσα*· του *σηκώνομαι* ο παθητικός αόριστος έχει β' εν. πρόσωπο *σηκώσου* και συχνότερα *σήκω*· [*αγαπά*] και *αγαπάει* (-η)· [*αγαπούμε*] και *αγαπάμε*· [*αγαπούν*] και *αγαπάν*· [*αγαπούσα*] και *αγάπαγα*, *αγάπα(γ)ες*, *αγάπα(γ)ε* κτλ.· [*αγαπιέμαι*] και *αγαπιούμαι*· [*αγαπιόνταν*] και *αγαπιούνταν*· [*θυμούμαι*] και *θυμάμαι*· [*θυμόνταν*] και *θυμούνταν*·

Ξένες λέξεις στη Γραμματική Τριανταφυλλίδη (1941)

η χρησιμοποίηση των δίψηφων *μπ, ντ, γκ, γγ* για ν' αποδοθούν άλλοτε δίψηφα και άλλοτε ρινικά συμπλέγματα [...] γεννά δυσκολίες αναγνωστικές, ιδίως όταν πρόκειται για λέξεις **ξένης** καταγωγής και μάλιστα κύρια ονόματα (λ.χ. τα γερμανικά *Freud – Freund* κλπ.); τον τελευταίο καιρό μερικοί συνήθισαν από **ξενισμό** να γράφουν ένα είδος σύνθετα [όπως:] ο *ποιητής-φιλόσοφος* κλπ.; το **ξενικό** στρατόσφαιρα λέγεται προπαροξύτονο; μερικές

αποτρεπτικά ξένων λέξεων/ξενισμών:
≈20/151 (αναφορές στην καταγωγή)
/1855 (αναφορές σε παραλλαγές)

υπερβολικά από το ύφος που συνηθίζεται σε μερικές **ξένες** γλώσσες; συνηθώς λέξεις **ξένες** που μπήκαν παλιότερα στα ελληνικά κλίνονται, ενώ οι όμοιες **νεώτερες** δεν κλίνονται: το *Μιλάνο* – του *Μιλάνου* αλλά το *Όσλο* – του *Όσλο*; **ξενικά** κύρια ονόματα, που γράφονται έτσι και στην **ξένη** γλώσσα [γράφονται με δύο όμοια σύμφωνα]; λέξεις **ξένης** καταγωγής, εκτός από τα κύρια ονόματα [γράφονται με ένα σύμφωνο]; [γράφονται με *γγ*] μερικά **ξενικά** κύρια με *ng*; [γράφεται με *ι* το πρώτο μέρος του καταχρηστικού διφθόγγου (*ια*) κλπ. σε λέξεις] **ξένης** καταγωγής; τα θηλυκά σε (*ι*) [πρέπει να γράφονται] με *η*: *Βασιλική* κλπ. και όχι, όπως γίνεται κάποτε, **ξενότροπα**, με *υ* ή με *ι*: *Πόλυ* κλπ.; τα **ξενικά** κύρια ονόματα. – Γραφή και ορθογραφία [426-8/1101-5]

A black and white portrait of a middle-aged man with short, dark hair, wearing round-rimmed glasses, a white shirt, a dark tie, and a dark suit jacket. He is looking slightly to the right of the camera with a neutral expression. The background is a plain, light color.

λέμε συνήθως αδι
πούμε και αδιάβρα

Variant forms in *MG Grammar* (phonology)

ισώνομο
[...]. επ

 $j\omega -$

7

440

14

Ka

1

1

Πω –

541

2d

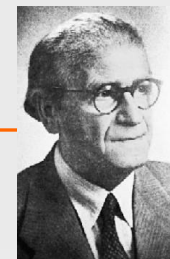
1

1003

12345678910111213141516171819202122232425262728293031323334353637383940414243444546474849505152535455565758596061626364656667686970717273747576777879808182838485868788899091929394959697989910010110210310410510610710810911011111211311411511611711811912012112212312412512612712812913013113213313413513613713813914014114214314414514614714814915015115215315415515615715815916016116216316416516616716816917017117217317417517617717817918018118218318418518618718818919019119219319419519619719819920020120220320420520620720820921021121221321421521621721821922022122222322422522622722822923023123223323423523623723823924024124224324424524624724824925025125225325425525625725825926026126226326426526626726826927027127227327427527627727827928028128228328428528628728828929029129229329429529629729829930030130230330430530630730830931031131231331431531631731831932032132232332432532632732832933033133233333433533633733833934034134234334434534634734834935035135235335435535635735835936036136236336436536636736836937037137237337437537637737837938038138238338438538638738838939039139239339439539639739839940040140240340440540640740840941041141241341441541641741841942042142242342442542642742842943043143243343443543643743843944044144244344444544644744844945045145245345445545645745845946046146246346446546646746846947047147247347447547647747847948048148248348448548648748848949049149249349449549649749849950050150250350450550650750850951051151251351451551651751851952052152252352452552652752852953053153253353453553653753853954054154254354454554654754854955055155255355455555655755855956056156256356456556656756856957057157257357457557657757857958058158258358458558658758858959059159259359459559659759859960060160260360460560660760860961061161261361461561661761861962062162262362462562662762862963063163263363463563663763863964064164264364464564664764864965065165265365465565665765865966066166266366466566666766866967067167267367467567667767867968068168268368468568668768868969069169269369469569669769869970070170270370470570670770870971071171271371471571671771871972072172272372472572672772872973073173273373473573673773873974074174274374474574674774874975075175275375475575675775875976076176276376476576676776876977077177277377477577677777877978078178278378478578678778878979079179279379479579679779879980080180280380480580680780880981081181281381481581681781881982082182282382482582682782882983083183283383483583683783883984084184284384484584684784884985085185285385485585685785885986086186286386486586686786886987087187287387487587687787887988088188288388488588688788888989089189289389489589689789889990090190290390490590690790890991091191291391491591691791891992092192292392492592692792892993093193293393493593693793893994094194294394494594694794894995095195295395495595695795895996096196296396496596696796896997097197297397497597697797897998098198298398498598698798898999099199299399499599699799899910001001100210031004100510061007100810091010101110121013101410151016101710181019102010211022102310241025102610271028102910301031103210331034103510361037103810391040104110421043104410451046104710481049105010511052105310541055105610571058105910601061106210631064106510661067106810691070107110721073107410751076107710781079108010811082108310841085108610871088108910901091109210931094109510961097109810991100110111021103110411051106110711081109111011111112111311141115111611171118111911201121112211231124112511261127112811291130113111321133113411351136113711381139114011411142114311441145114611471148114911501151115211531154115511561157115811591160116111621163116411651166116711681169117011711172117311741175117611771178117911801181118211831184118511861187118811891190119111921193119411951196119711981199120012011202120312041205120612071208120912101211121212131214121512161217121812191220122112221223122412251226122712281229123012311232123312341235123612371238123912401241124212431244124512461247124812491250125112521253125412551256125712581259126012611262126312641265126612671268126912701271127212731274127512761277127812791280128112821283128412851286128712881289129012911292129312941295129612971298129913001

164 ρητὰ ἀποτρεπτικὰ
1855 – 164 = 1691 ρητὰ ἐπιτρεπτικὰ

Ποικιλότητα στη Γραμματική Τριανταφυλλίδη (1941)

Variant forms in *MG Grammar* (vocabulary)

λέμε
πούμα
αλλά
ισώνο
[...].
σβόλο
- γλή
δάσκε
χτυπα
διπλό
- είο·
(ιδίω
άφρα
αμερι
αθην
στενό
μισοδ

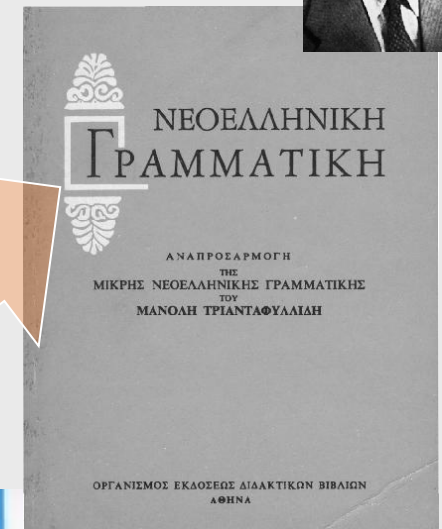
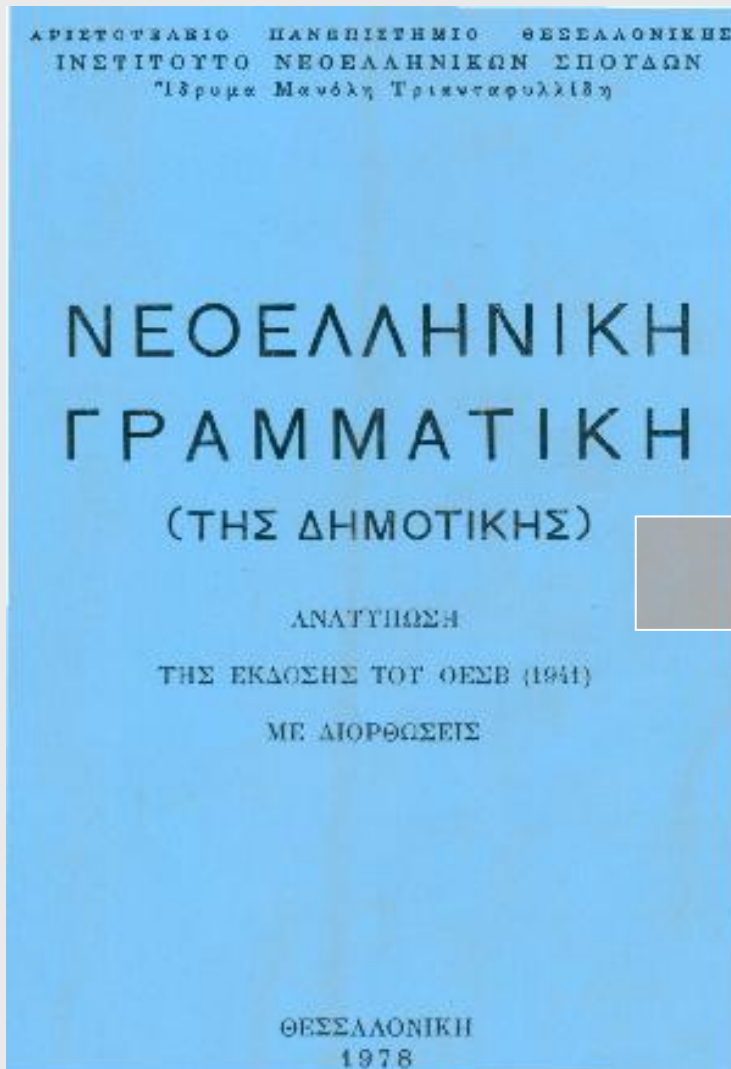
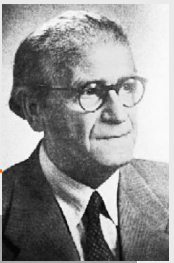
Κατηγορία	Αναφορές
Είδη και επίπεδα λόγου	407
Διπλοτυπίες-πολυτυπίες	278
Με διαφορά σημασίας	241
Συχνότητα	218
Λάθη και καταχρήσεις – παραινέσεις και διορθωτικές οδηγίες	164
Καταγωγή-ξενικά	152
Πρότυπα και καθιέρωση	112
Υφολογική διαφοροποίηση	97
Γλωσσικό αίσθημα – συνήθειες και προτιμήσεις ομιλητών και συγγραφέων	88
Αυστηρότητα εφαρμογής	50
Γεωγραφική-διαλεκτική διαφοροποίηση	48
Σύνολο	1.855

Πίνακας 2: Κατηγορίες διαφοροποιήσεων στη Νεοελληνική γραμματική (της δημοτικής)

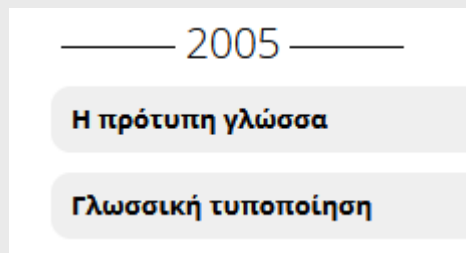
1. Η επεξεργασία προηγείται της κωδικοποίησης

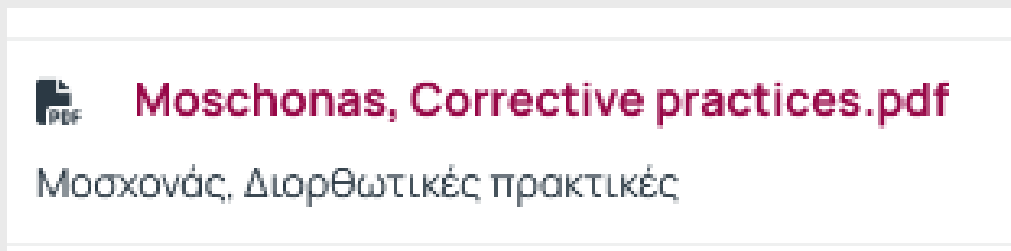
Από επιτρεπτικές σε αποτρεπτικές οδηγίες

α) σειρά επιφυλλίδων για τη γλωσσική τυποποίηση
στο [περ. Cogito](#).

β) «[Διορθωτικές πρακτικές](#)».

Chapter

Full-text available

Variation in and between Standards: The case of Standard Modern Greek

November 2021

In book: Limba română – modernitate și continuitate în cercetarea lingvistică. Actele celui de al XX-lea COLOCVIU INTERNAȚIONAL AL DEPARTAMENTULUI DE LINGVISTICĂ (București, 20–21 noiembrie 2020) · Publisher: Editura universitatii din bucuresti Editura Universității din București

Spiros Moschonas

**Moschonas, Ποικιλότητα στη Γραμματική
Τριανταφυλλίδη**

Νέο

Κοινή ή πρότυπη; Η «νέα κοινή» στο έργο του Μανόλη Τριανταφυλλίδη, στο: Κοινή, κοινές και η διαμόρφωση της κοινής νεοελληνικής, https://ins.web.auth.gr/index.php?option=com_content&view=article&id=1474:koines&catid=47&Itemid=126&lang=el

Διαβάστε επίσης:

Μ. Κακριδή-Ferrari και Δ. Χειλά-Μαρκοπούλου, «Η γλωσσική ποικιλία και η διδασκαλία της νέας ελληνικής ως ξένης γλώσσας». Στο *Η νέα ελληνική ως ξένη γλώσσα*, Αθήνα: Ίδρυμα Γουλιανδρή-Χορν, 1996, 17-49 [στα [Αναγνώσματα του μαθήματος](#)]

Kakridi_Cheila_poikilia.pdf

Κακριδή-Ferrari & Χειλά-Μαρκοπούλου, Γλωσσική ποικιλία της νέας ελληνικής

«διγλωσσία»